اسانه اسلامي پوهنه

(د ژونيو لپاره)

ليکوال:

شيخ محسن قرآيتي

ژباړه:

ډاکټر ذبيح الله اقبال

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د لوراند او لورین الله په نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د خپل نيکه

مرحوم الحاج **استاد عظيم خان**

سپېڅلې اروا ته

چې پر ۱۳۹۲ ل په وحې ټاټوبي کې له عمرې ادا کولو روسته په حق ورسېد او په مکه معظمه کې خاورو وسپارل شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانه اسلامپوهنه

(د ژبهیو لپاره)

لیکوال:

شیخ محسن قرآیتي

ژباړه:

ډاکتر ذبیح الله اقبال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړني:

د کتاب نامه: اسانه اسلامپوهنه (د ځښیو لپاره)

لیکوال: شیخ محسن قرآیتي (د تفسیر نور مفسر)

ژباړن: ډاکتر ذبیح الله اقبال

وېبپاڼه: www.andyal.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لومړۍ زده کړه: دین څه دی؟ ۹
د حق دین نښې: ۱۰
دویمه زده کړه: له نعمتونو یې پنځګر پېژندل ۱۵
درېیمه زده کړه: د الله ځواک او حکمت ۱۸
څلورمه زده کړه: له الله سره اړیکه ۲۱
پینځمه زده کړه: لمونځ، د الله مننه ده ۲۵
شپږمه زده کړه: لمونځ ۲۸
اوومه زده کړه: الهي عدل (نیاو) ۳۱
اتمه زده کړه: ټولنیز نیاو ۳۵
نهمه زده کړه: د بشر لارښودان ۳۸
لسمه زده کړه: د رسول الله (ص) اخلاق ۴۵
یوولسمه زده کړه: له رسول الله (ص) او کورنۍ یې سره مینه ۴۷
علي (ک) ۵۱
بي بي فاطمة زهرا ۵۳
دیارلسمه زده کړه: امام حسن او امام حسین (حسنین) ۵۵
څوارلسمه زده کړه: خپره شوي لورنه (امام مهدي) ۵۹
د رسول الله په بعثت کې د الله لورنه ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

پینځلسمه زده کړه: اخروي نړۍ ٦٢
شپاړسمه زده کړه: ثواب او عذاب ٦٦
اوولسمه زده کړه: د پنځګر ویناوې (حمد سورت) ٦٩
د ګټنې او تاوان توپیر ٧٩
نولسمه زده کړه: د پنځګر وینا (درې نعمتونه) ٨٣
یوویشتمه زده کړه: د پنځګر وینا (له سختیو به نه ډارېږو) ٨٦
یوویشتمه زده: اسلامي اخلاق (دروغ) ٨٨
د دروغو ډولونه: ٩٠
دوه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ژبه) ٩٢
د نېکیو سرچینې ٩٢
د ژبې ځنې ښه آثار: ٩٣
د ګناهونو سرچینه: ٩٣
درویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (سلام اچول) ٩٥
څلرویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (حجاب) ١٠٠
پینځه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ثو روغتیایي سپارښتنې) .. ١٠٥
شپږویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (روغتیایی احکام) ١٠٨
اووه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ادب) ١١٣
د بوډاګانو په نسبت ادب ١١٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مورو پلار په نسبت ادب ۱۱۶
د نامسلمانانو په نسبت ادب... ۱۱۷
اته ویشتمه زده کړه: د فراغت وختونه... ۱۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبرې

مخې ته پروت کتاب مو د اسلامي نړۍ د مشهور تفسیر؛ تفسیر نور د مفسر؛ شیخ محسن قرآیتي د کتابونو له لړۍ څخه یو کتاب دی، چې په فارسي ژبه، د ژړبیو لپاره په خورا خوږو او اسانو ادبیاتو لیکل شوی دی.
چې دا کتاب مې ولوست؛ نو د هغې تشې له مخې، چې موږ یې په پښتو ژبه کې لرو ، اړتیا مې ووننګېرله، چې باید پښتو ته هم راواړل شي؛ ځکه هغوی چې د ښوونې او روزنې په چارو کې بوخت دي، ورجوته ده، چې د هر ټولګي د مضمون منځپانګه د د زده کړیالانو د وړتیا او عمر په پامنیوي اوډونېږي.

دا چې الحمدالله ټولنه مو یوه اسلامي ټولنه ده؛ نو موږ باید د خپلې ټولنې د هر عمر انسانانو لپاره یې د دوی د عمر له ادبیاتو سره سم، د اسلامپوهنې

مطالب راوړاندې کړو؛ نو د همدې موخې لپاره مو د ((ژړبیو)) لپاره دا کتاب پښتو ته راواړه، چې پښتنو ژړبیو لپاره ګټور شي.

دا کتاب په PDF بڼه په خواله رسنیو کې خپرېږي او هر مسلمان ته پکار ده، چې تر خپلې وسې یې خپور کړي او که څوک یې چاپول هم غواړي؛ نو له اندیال وبېپانې یې راکوز او چاپولای شي.

په درنښت

رور مو؛

ډاکټر ذبیح الله اقبال

د ۱۳۹۸ لمریز کال/ د تلې میاشت

کابل/ احمد شاه بابا مینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لو مړی زده کړه: دین څه دی؟

دین د اند ، ګروهې، لارې او کړلار په مانا دی؛ که لار په حقه وي، که په باطله. قرآن کریم بو تنمانځو ته وایي: (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ [1]= ستاسې لپاره خپل دین او زما لپاره خپل دین.)

نو د هر چا لار، کړلار، دود او د ستور یې دین دی؛ خو مهمه داده چې په حق لار او حق دین پسې ولاړ شو.

د حق دین نښې:

1 - حق دین، هغه دین دی، چې له عقل سره سمون وخوري.

بو تنمانځو له ډبرو او لرګیو بو تان توږل او نمانځل یې. قرآن ورته وایي: دا چار مو له عقل سره سمون نه خوري.

((قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ= [2] ایا هغه څه نمانځئ، چې پخپله مو توږلي دي ؟ !)

شونې ده په دې کړه او نا سمه لار مو پلار نیکونه هم تللي وي؛ خو نباید پرې ولاړ شو؛ لکه څنګه چې بو تنمانځو خپلو چارو ته د مخونې

---

[1]. کافرون/ ۶ آیت

[2]. صافات/۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پار ویل: ((إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ[1]= په حقیقت کې خپل پلرونه مو پر یوه دین موندلي او بېشکه موږ یې لاررویان یو))

2 - حق دین هغه دی، چې د پنځګر پالونکي له لوري وي؛ نه د نورو له لوري.

دې بېلګې ته پام وکړئ:

هر مشین او کومه مهمه وزله چې جوړه شي او بازار ته راشي؛ نو معمولا لاربنود کتاب ورسره وي، چې له هغه دستګاه د ګټنې لار یې ښوولې وي.

انسان هم چې الله تعالی پنځولی ، لاربنود کتاب لري، چې الله تعالی د آسماني کتاب په بڼه را استولی دی. د محصولاتو لاربنود کتاب هغه لیکي، چې دا محصول/پېښره یې طراحي او جوړ کړی وي؛ نو زموږ ژوند ته هم باید هغه الله کړلار راکړي، چې موږ یې پنځولي یو ،له اړتیاوو مو خبر دی او د ستونزهواري وس مو لري.

3 - حق دین هغه دی چې د انسان ټولو اړتیاوو ته کړلار ولري؛ بدن او روح ته، دنیا و آخرت ته، وګړي او ټولنې ته.

4 - حق دین هغه دی، چې عمل کول پرې د ودې او غوراوي لامل ګرځي او وخت تېرېدنه یې ناچله نه کړي او احکام یې تل تازه او په زړه پورې وي.

[1]. زخرف/۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیني احکام؛ لکه د ایکي یو الله لمانځنه، له پاکو او سپېڅلیو خلکو لاروي، د خلکو حق په پام کې نیول، ګټور خواړه، زده کړه او کار، د نورو درناوی او له بېوزلیو سره مرسته کول. چې یو له دې احکامو ځنې هم د کوم ځانګړي وخت او ځای لپاره ځانګړي نه دي؛ بلکې تل په هر ځای او وخت کې ژوندي دي.

د تل ژوندی امام حسین (رض) وینا ، چې و یې ویل: ((هیهات منا الذلة)) هېڅکله به ذلت ته غاړه کېنږدم؛ که څه پخپله او ځوځات مې شهیدان شي. دا شعار په ټولو ځایونو او وختونو کې د ټولو انسانانو لپاره ښکلا لري او له چلنه نه غورځېږي.

هو ! له الله تعالیه مننه، چې په لمانځه کې ده،

د لوږې څکل او د لوږو یاد ، چې په روژه کې دی،

له مال، ځان او دینه دفاع، چې په جهاد کې ده،

د بېوزلیو لاسنیوی، چې په خمس او زکات کې دی،

نېکیو ته د خلکو رابلل، له چټلیو او ناوړه کړنو د نورو خلاصون ته هڅې، چې په ((امربالمعروف او نهی عن المنکر)) کې دي،

د پاکۍ سپارښتنه، چې په اودس، غسل کولو، د نوکانو په اخستو او سر او ږېرې په پاکوالي کې ده،

ادب رعایتول، سلام اچول او بې بلنې یو ځای ته نه ورتګ، د مورو پلار، خپلوانو او ښوونددانو درناوی او پر ژمنه وفا، چې دیني کړلارې دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په زړونو نورې دیني کړنلارې، هېڅکله نه ناچله کېږي او د لمر په څېر د دین په آسمان کې ځلېږي او ټولو ته مانیزه انرژي وربښي.

هغوی چې دیني کړلارې نه کاروي او له کوټلي دینه نه برخمنېږي؛ نو دوه لارې یې په مخ کې دي:

1 - یا دې په خپل اند او سلیقه عمل وکړي، چې نن یا سبا به پښېمانه شي.
2 - یا پر بشري قوانینو اډانه وکړي، چې د محدودو انسانانو له انده او یا د هغو کسانو له فکره راولاړ شوي، چې د خپلو ځاني غوښتونو او ظالمانو په لومو کې ښکېل دي.

نن د بشرحقوقو لپاره تر ټولو مهم ځای، ملګري ملتونه دي؛ خو ځینو هېوادونو ؛ لکه آمریکا پکې د وټو حق لري؛ یعنې که د نړۍ د ټولو هېوادونو استازي یو هوډ ونیسي، امریکایان یې، په یوازې ځان ردولای شي. دا زموږ په پېر کې د بشري حقوقو څېره ده.

خو په قرآن کې لولو: ((قانون، د الله تعالی حق دی او ان پېغمبر حق نه لري، له ځانه یو ټکی پکې ورزیات کړي او که دا سې وکړي؛ نو الله تعالی به یې د ژوند رګ پرې کړي.[1]))

هو !لکه څنګه چې یو رنځور د خپلې روغتیا لپاره د طبیب لارښوونو ته غاړه ږدي او لکه څنګه چې موږ خپل موټر د جوړولو لپاره مستري

---

[1]. حاقه: ۴۴-۴۶ آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورورو ؛ نو نېکمرغی ته د رسېدو لپاره باید الهي احکامو ته غاړه کېږدو.

هغه الله تعالی چې تر طبیب او مستري په زرونو ګرایه پوه او پر انسان لوراند او لورین دی؛ یوازې هغه خبر دی، چې انسان څرنګه یو موجود دی او کوم چار یې چې په ګټه دی، هغه یې فرض یا مستحب کړی دی او څه یې چې په ګټه نه دي، هغه یې حرام یا مکروه کړي دي.

پردې سربېره چې الله لارښود کتاب را استولی، د بشر لاس یې د پېغمبرانو، سپین لمنو او عادلو امامانو په لاس کې ورکړی دی.

قرآن کریم هغه دین یو بشپړ دین ګڼي، چې پر ښو احکامو درلودو سربېره، د ټولنې مشري هغه ته ور وسپاري، چې بشپړ کمالات ولري. د مایده سورت په دریېیم آیت کې لولو ((الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ = نن مې ستاسې دین دربشپړ کړ)) نن مې دین دربشپړ کړ؛ او دا هماغه ورځ وه، چې رسول الله (ص) له خپل روستي حج نه په راستنېدو کې په ((خم غدیر)) نومي ځای کې ودرېد او د خپل پالونکي په حکم یې د حضرت علي کرم الله وجهه لاس راپورته کړ او خلکو ته یې وویل: ((من کنت مولاه فهذا علی مولاه[1])) د چاچې زه مولا یم، علي یې هم مولا دی.

---

[1] اصول کافي، لومړی ټوک، ۴۲۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه زده کړه: له نعمتونو یې پنځګر پېژندنه

ځان ته ګورم او وینم، چې پخپله مې ځان نه دی جوړ کړی؛ نو یو پنځګر لرم.

زما پنځګر باید یو پوه وسمن وي، له ما سره مینه ولري، زما له ټولو اړتیاوو خبر وي او په پوره کولو یې وسمن وي.

هغه زما لوراند پنځګر څښتن دی.

هر نوزېږی، چې دې نړۍ ته راځي، لومړی څیز، چې اړتیا ورته لري، خواړه دي؛ خو هېڅوک هم نه پېژني او د یوه کار د کولو وس هم نه لري!

که ټول متخصصان سره راټول شي او وغواړي د دې نوزېږي د خوړو لپاره یوه لار وټاکي؛ نو څه به کوي؟ خواړه به یې څه وي؟ کوم توکي باید ولري او د تودوخې په کومه درجه کې دې وساتل شي؟ څوک یې چمتو کړي او څنګه دې نوزېږي ته ورکړل شي؟

د نوزېږي یوازې یو کار زده او هغه هم تی رول، نه څه ژوولی شي او نه پوکی ورکولای شي.

تر موره به څوک مهربانه او د مور تر شیدو به کوم خواړه غوره وي؟ نوځکه د نوزېږي خواړه د مور تر سترګو او څارنې لاندې دي، چې مور وکولای شي د خپل نوزېږي ساتنه وکړای شي او خواړه یې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینې او محبت سره مل وي. خواږه هم تل چمتو وي او سړولو او ګرمولو ته اړتیا هم نه لري.

که دا دومره نعمتونه نه ول؛ نو څه به کېدل؟

که مور شیدې نه درلودای؛ که ماشوم د روولو پر ځای پوکی ورکول؛ که یې نشول کولای، په ژړا خپله لوږه څرګنده کړي؟ که د نوزېږي ټولې اړتیاوې د مور په شیدو کې نه وې او که د مور مینه لږه وای او د یوه داسې درون‌د مسوولیت منلو ته چمتو نه وه؛ نو بیا ؟

کومه پوهه او ځواک دی، چې وکولای شي، په دې اړتیاوو یې سر خلاص شي او په دقیقه توګه ټولې پوره کړي؟

څښتنه ! زه خو په خپلو اړتیاوو نه پوهېدم او نه مې مورو پلار خبر ول، چې کوم خواږه راته په کار او ګټور دي.

تر زېږېدو له مخه دې د مور تی راته له شیدو او د مور زړه راته له مینې او د مور ژوند دې زما په پلار تامین کړ.

غوره خواږه دې راکړل، چې په خورا ساده لار خپلې اړتیاوې پوره کړم.

څښتنه ! د دې پېرزوینو دې منندوی یم.

مل مې شه، چې له دې ټولو نعمتونو دې په ښه توګه ګټنه وکړم، هېر دې نه کړم، له مورو پلار سره مې نېکي وکړم او لکه څنګه چې ته راته ښه څښتن یې، زه دې هم ښه بنده ووسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوزېږي ته د مور د شيدو د ارزښت په باب قرآن كريم وايي : ((وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ[1]=او ميندې خپلو اولادونو ته پوره دوه کاله تی ورکوي. (دا حکم) هغه چا ته دی، چې غواړي د تي رودنې موده پوره کړي.))

پېغمبراکرم (ص) وايي: ((کوشني ته غوره خواړه د مور شيدې دي.[2]))

ديني عالمان هم وايي: که د مور روژه کېدل، ماشوم ته يې شيدو ورکولو ته تاوان رسوي؛ نو روژه پر مور فرض نه ده؛ ځکه د کوشني تغذيه کول د رمضان مياشت تر فرض روژې مهمه ده.

---

[1]. بقره/ ۲۳۳

[2]. عيون اخبار الرضا، دويم ټوک، ۳۴ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رېيمه زده کړه: د الله ځواک او حکمت

ټول مخلوقات، د الله د ځواک نښې دي. غر، بېديا ، سمندر ، ځمکه، لمر، سپوږمۍ او په آسمان کې ستوري؛ خو په مخلوقاتو کې ځنې يې ځانګړې ځانګړنې لري؛ د بېلګې په توګه: الله تعالی چې انسان وپنځاوه، سترګې يې له څلېښنينو اوبو ورجوړې کړې، غوږونه يې له کوړپاندوکيو او ژبه يې له غوښې. کوم ځواک کولای شي له څلېښنينو اوبو ليدځواک، هډوکي ته اورېدځواک او غوښې ته ويناځواک ورکړي؟

د بشر جوړ کړي ډېرې څيزونه، څه موده روسته له کاره غورځېږي؛ خو د انسان د بدن غړي تر ډېرې مودې کار کوي.

د تاريخ په اوږدو کې ميلياردونه بشر پنځېدلي؛ خو په دې دومره انسانانو کې له پيله تر اوسه، ان د دوو انسانانو د ګوتو د سرنو کرښې هم سره يو شان نه دي، حال دا چې ډېر تکړه هنرمندان له خو هنري آثارو ډېر آثار نه لري !

انسان له خاورې يوازې خټه، خښته، کاشي، سراميک او څه نور محدود توکي جوړولای شي، نور څه ترې نشي جوړولای؛ خو الله په يوه بڼ کې، له همدې خاورې، هم خوږه مېوه؛ لکه کجوره او توت او هم تروه مېوه؛ لکه ليمو او هم خوږه تروه مېوه؛ لکه انار او مالټه پنځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کریم کې لولو:

((او په ځمکه کې څنګ په څنګ پرتې ټوټې دي او (همداراز) د انګورو بڼونه، کښتونه او د کجورو ګډ بنستي او بېل بنستي ونې دي، چې په یوه ډول اوبو خړوبېږي ! او حال دا چې ځینو ته مو پر ځینو نورو د خوراک له پلوه غوراوی ورکړی، بېشکه په دې (چارو) کې هغو خلکو ته (څرګند) دلایل دي، چې عقل کاروي.[۱]))

هو ! ځینې خلک مېوه یوازې نس ډکولو ته غواړي؛ خو هوښیاران د دې ټولو ښکلاوو او هېښتیاوو په لیدو سره د خپل ایمان اروا تازه کوي او د الله د ځواک نښې پکې ویني؛ ځکه له یوه ډول اوبو او خاورو یوازې د یوه ډول خوند تمه کولای شو؛ خو د الله ځواک دا سې دی، چې ډول ډول خوندونه، رنګونه او بڼې ترې پنځوي.

الله حکیم دی؛ یعنې ټولې چارې یې پر ځای، سمې او موخه لري او یو بې موخې چار هم نه کوي، ان هغه چارې چې زموږ له انده ترخې او کړوونکې دي، هرومرو دلیل ورته شته دی. د بېلګې په توګه: که انسان درد او رنځ نه احساساوه؛ نو یوځلي به یې بدن له کاره غورځېده؛ خو درد په بدن کې د خطر او رنځ اخطار او ننبه ده.

---

۱. وَفِي الأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاء وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الأُكُلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (رعد/۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردونه او رنځونه انسانان درملو جوړولو او علمي پرمختګونو ته هڅوي او د درد او رنځ تر سیوري لاندې انسان د خپلې روغتیا په قدر پوهېږي.

دردونه پر دردېدونکي انسان د خپلوانو احساسات او عواطف رانرموي، رنځونه د انسان د تکبر او غرور کچه راټیټوي او له الله سره د انسان اړیکه پیاوړې کوي او روغ وګړي فکر او اند ته اړباسي، چې د خپلې روغتیا په ګټه او قدر پوه شي.

یو ځل بیا دې کرښو ته پام وکړئ !

د الله ټولې چارې په خپل ځای کې عالمانه دي، روغتیا او رنځ یې زموږ د ودې لپاره اینښي دي.

که روغتیا ((تولید)) ډېروي، رنځوري ((ترحم)) ډېروي.

که روغتیا د ودې لامل ده، رنځوري الله ته د ورنږدېدو لامل ده.

هو ! الله ځواکمن ذات دی؛ خو د ځواک مانا دا نه ده، چې هر هغه څه وکړي، چې زموږ خوښه وي او یا یې ترې غواړو؛ بلکې الله خپل ځواک په هغه ځای کې کاروي، چې عالمانه او حکیمانه وي.

تاسې دا ځواک لرئ، چې خپل کمیس څېرې کړئ؛ خو دا کار نه کوئ. الله یې ځواک لري، چې یو کس بې زده کړې، عالم کړي او د یوه بزګر له زحمت پرته، محصولات رامنځ ته کړي او بې درمل او ډاکټره، رنځور ته شفا ورکړي؛ خو دا کار نه کوي؛ ځکه چې حکیمانه چار نه دی؛ ځکه دا چار د اندونو، هڅو او اړیکو د ځوړ لاملېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورمه زده کړه: له الله سره اړیکه

تر الله پېژندو روسته مو لومړی دنده، له الله سره اړیکه ده او دا چې د هغو نعمتونو په پار ورسره مینه ولرو، چې راکړي یې دي.

که څوک د عکاسۍ یوه کمره راډالۍ کړي؛ نو د ژوند تر پایه ورسره مینه کوو او نه یې هېروو. الله راته د عکاسۍ دوه پرمختللې کمرې راکړې دي. دوه ښکلې سترګې، چې تول عمر پرې لرې، نږدې او له هر اړخه عکاسي کوو. یوه سپکه، کوچنۍ، ظریفه، ښکلې او په مناسب او کلک ځای کې ایښوول شوې کمره. الله دا دوه کمرې په دوو چوغړندو کې ایښي، چې په مناسبه توګه وساتل شي او باڼه او وریزې یې پرې جوړې کړي، چې د بهرنیو توکیو او اضافي رڼا د ورننووتو مخه ونیسي.

دې کمرو له هومره کوښنیتوب سره، موږ له نړۍ سره په اړیکه کې کړي یو او موږ کولای شو د نړۍ هېښنتیا او ښکلاوې پرې ووینو.

دا کمرې زموږ او پوهانو ترمنځ، د هغوی د کتابونو د لوستو له لارې اړیکه جوړوي، له خطرو مو ساتي، د مطالعې له لارې مو پوهه ډېروي او په سترګو هر څه پېژندلی شو. هره ورځ په زرونو انځورونه اخلي؛ خو سترتیا نه لري.

د ستر الله په هر نعمت کې چې فکر وکړو، له خپل پنځګر سره مو مینه ډېرېږي. دا مینه مو، له الله سره رومبۍ اړیکه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله اړیکه، د لوراند الله مننه ده. که د یوې کمرې ډالۍ مننه غواړي؛ نو د سترګو په څېر ښکلې ډالۍ خو څو ګرایه مننه غواړي.

د الله مننه په څه کې ده؟

د الله مننه په دې کې ده، چې سترګې پاکې وساتو. مخ په چټلیو او بو و نه وینځو. په ډک نس مطالعه و نه کړو. که په یوه ځای کې بسیا رڼا نه وي او کوم کتاب چې توري یې واړه وي، مطالعه یې نه کړو، چې سترګې مو خرابې نشي. په سترګو ګناه و نه کړو او څوک و نه وېروو.

مورو پلار ته په مینه کتل عبادت دی. قرآن او کعبې ته کتل عبادت دی. دیني عالمانو او مشرانو ته کتل عبادت دی. د الله له نېکو بندګانو سره لیدل کتل عبادت دی او که مړه شوي دي، د قبرونو زیارت یې عبادت دی.

د (الْحَمْدُ للّه رَبِّ الْعَالَمِينَ[1]) ویل ژبنۍ مننه ده؛ خو د مننو غوره ډول، لمونځ کول دي. قرآن کریم وایي: (فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ .الّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ[2]= نو (ددې ستر نعمت په شکرانه کې) باید ددې خونې (کعبې) پالونکی ولمانځي؛ هماغه (الله) چې له لوږې یې ماړه کړل او له وېرې او ناامنۍ یې (خوندي او ډاډمن کړل.))

لمونځ په ټولو آسماني ادیانو کې و.

---

١. حمد/ دویم آیت

٢. قریش ٣-۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (ص) وویل: ((په هغه دین کې خیر نشته، چې لمونځ پکې نه وي.))

په رښتیا که لمونځ نه وي، نورې ښېګڼې چارسازې نه دي؛ لکه څنګه چې که ستنه نه وي؛ نو په تار ګنډل نه کېږي.

که ټرافیک پولیس له یوه موټر چلوونکي د چلولو لایسنس وغواړي او هغه یې و نه لري؛ نو ټرافیک پولیس یې دروي او جریمه کوي یې، ان که د پوهنتون لسانس او یا کوم بل مهارت هم ولري.

راځئ ! هره ورځ د څو شېبو لپاره له خپل پنځګر الله سره خبرې وکړو. رښتیا !

له هر چا سره خبرې کوو؛ خو له الله سره خبرې نه کوو ؟

مور له الله سره مینه لرو او څوک چې له چا سره مینه لري، زړه یې ورسره خبرې کول غواړي.

داچې موږ ټول انسان په منظمه توګه له الله سره خبرې وکړو؛ نو الله انسان ته لارښوونه کړې، چې ټول یوه لوري، مخ پر قبلې، له پاکو بدنونو او جامو سره، په روښانه زړه، په نږه نیت او په یوه ژبه لمونځ وکړو.

لکه څنګه چې د نړۍ د هر هېواد پیلوټ چې غواړي، د بل هېواد له هوايي ډګر سره اړیکه ټینګه کړي؛ نو په انګریزۍ ورسره خبرې کوي. موږ هم باید خپل لمونځونه په عربۍ وکړو. هو ! یوه ژبه، د الله لمانځو د یووالي نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لمونځ به هغه مهال ډېر زمور د ودې او پرمختګ لامل شي، چې د جومات په څېر په يوه سپېڅلي ځای او په خپل وخت په جمعا ترسره شي؛ خو په دې شرط، چې د لمانځه ترڅنګ د ببوزليو لاسنيوی هم وکړو او په لمونځونو کې مو دعاوې هم ورته وکړو.

هغه چې لمونځ کوي، ته وا خپل لاسونه يې د الله په لاسونو کې ايښي او په يوه کلکه رسۍ يې منګولې لګولې دي او هغه به پر هره ستونزه لاسبرى شي، چې پر کلکه الهي رسۍ يې منګولې لګولي او خپل لاسونه يې د الهي ځواک په لاسونو کې ورکړي دي.

قرآن کريم وايي: (وَاسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ[1] = او په صبر او لمانځه (له خدايه) مرسته وغواړئ)

چې رسول الله (ص) او امامان به له کومې ستونزې سره مخ شول؛ نو لمانځه ته يې پناه وروړه [يعني سملاسي يې لمونځ کاوه] او له لمانځه او د الله له ذکره يې مرسته غوښته.

لمونځ دومره ارزښتمن دی، چې د عاشورا پر ورځ په کربلا کې، سره له دې چې امام حسين د دښمن تر غشيو او نېزو لاندې و؛ خو بيا يې هم لمونځ و نه ځنډاوه.

---

[1]. بقره/۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېنځمه زده کړه: لمونځ، د الله مننه ده

په هر ځای کې ټول انسانان دا خوی لري که چا مینه ورسره وکړه؛ نو مننه ترې کوي، ان یو کوشنی ماشوم، چې خبرې هم نشي کولای، که ډالۍ ورکړو؛ نو په موسکا مو مننه کوي. ان که له کوم ځاروي سره مینه وشي؛ نو د مینې څرګندونې لپاره یو عمل ترسره کوي.

موږ وینو، چې ټوله هستي – که جماد دی که نبات او که حیوان- د ورکړې پر وړاندې راکړه لري؛ خاورې ته دې چې دانه ورکړه، بوټي او ونې درکوي، که اوبه او سره دې ورکړه، مېوه، لرګي او د ونې سیوری درکوي. ځاروي ته چې واښه ورکړې، شیدې درکوي، مرغانو ته چې دانه ورکړې، هګۍ درکوي او د دوی دا ورکړه یې طبیعي مننه شمېرل کېږي؛ نو ولې انسان له الله مننه نه کوي؟

چا راسره د الله هومره مینه کړې ده؟

چا راته تل ځلنده او وړیا لمر راکړی دی؟

الله رازده کړل، چې څنګه له اوبو، خاورې، بوټیو او ځارویو ګټنه وکړو. که ټول حیوانات وحشي ول او موږ نه شول کولای، چې ګټنه ترې وکړو؛ نو څومره ستونزې به مو درلودای؟

الله دومره پر موږ لورانددی او لورین دی، چې یوې نېکۍ ته مو لس ثوابونه راکوي؛ خو که بد چار راځنې وشو؛ نو یوازې د هماغه کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

هومره حساب را سره کوي؛ نو آیا نه ښايي چې له داسې یوه مهربان او لوراند الله سره خبرې وکړو؟ هو! لکه څنګه چې الله د قرآن له لارې له موږ سره خبرې کړې دي، موږ هم باید په لمانځه خبرې ورسره وکړو.

البته ټول خبر یو چې الله مو منښې ته اړمن نه دی او دا مننه زموږ په خپله ګټه ده. د بېلګې په توګه: که وایو چې کور مو مخ په لمر جوړ کړئ، په دې مانا نه ده، چې لمر مو کور ته اړتیا لري؛ بلکې مخ په لمر خونه زموږ په خپله ګټه ده. که ټول خلک مخ په لمر او یا مخ په سیوري کور جوړي کړي؛ نو پر لمر هېڅ اغېز نه کوي؛ خو که مخ په لمر مو خونه جوړه کړه؛ نو د لمر له رڼا او تودوخې به برخمن شوو او که مخ په سیوري خونه جوړه کړو؛ نو د لمر له رڼا او تودوخې به بې برخې شوو.

لکه څنګه چې د زده کړیال درس ویل او د ښوونکي زده کړې ته یې پام او د پوهې زده کړه، له ښوونکي څخه مننه ده؛ خو د دې منښې ګټه زده کړیال ته رسي، نه ښوونکي ته.

د الله لمانځل زموږ په خپله ګټه دي.

که یوه کوښنې، خپل لاس یو مشر ته ورکړ؛ نو ځان پیاوړی بولي او ځان د هر ډول خطر پر وړاندې د هغه څواک له لامله خوندي بولي. لمونځ کوونکی، له الله سره په خبرو او د هغه په بندګۍ، ځان د هغه د پېرزو تر سیوري لاندې کوي؛ نو ځکه هېڅکله ځان یوازې او پردی نه بولي. دا حالت ان د الله د کور او جوماتونو لپاره هم دی. د بېلګې په توګه، هغوی چې جوماتیان دي، هېڅکله ځان یوازې نه مومي، ان

(c) ketabton.com: The Digital Library

که جومات یې له کوره په لرې سیمه کې وي، خلک جومات خپل ملاتړ او مل بولي. له هم جوماتیانو سره په آشنایۍ ځان له یوازېتوبه راباسي. جوماتیان ملګرو موندلو ته په ده او هغه پسې نه ځي؛ ځکه په جومات کې له هغو ایمانوالو وګړیو سره ملګري کېږي، چې د الله د خوښۍ لپاره، ټول پاک او په اودس کې، یوه لوري ته، د یوه امام جماعت په ټاکلو سره، بې له کومو تشریفاتو او امتیازه، په رورولۍ، یو د بل ترڅنګ، په یوه ژبه، د ایکي یو الله عبادت کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږمه زده کړه: لمونځ

داچې مسافر په بېدیاوو کې ورک نشي او روغ رمټ خپل مقصد ته ورسي، دولت ورته لارې او واټونه ټاکلي او په هغو واټونو او لارو کې لوحې او نښې لګوي، ټرافیک پولیس یې ګومارلي دي، چې د موټرو ځغاسته وڅاري. که دا چارې نه کېدې؛ نو مسافرو به لارو ورکوله او هر څوک به یوې خوا ته تلل او ټول به په زحمت کې وو.

الله هم که د پېغمبرانو او اسماني مشرانو له لارې، د بندګۍ او لمانځه لار یې د انسانانو د ودې او کمال لپاره نه وه ټاکلې؛ نو هر څوک به یوې خوا ته ورتله او الله به یې هغسې لمانځه، چې څنګه یې پخپله غوښتل.

داچې ټول خلک په یوه نېغه او سمه لار ولاړ شي؛ نو د لمانځه لار یې له یو لړ نښو او احکامو سره راښوولې ده؛

لومړی: حکم یې کړی، چې په اودس او پاکوالي او د زړه له کومې له الله تعالی سره خبرې وکړو.

دویم: الله د لمانځه فرضونه په ۲۰ ټکیو کې ایښي، چې زده کړه یې ټولو ته آسانه وي. دا ټکي هم مانا لري، هم قالب او هم شرنګ.

درېیم: حکم یې وکړ، چې ټول خلک دې یوه لوري ته لمونځ وکړي، چې زړونه او فکرونه خپاره واره نشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم: حکم يې وکړ، چې ټول خلک په يوه ژبه له الله سره خبرې وکړي؛ لکه څنګه چې د نړۍ د هر ګوټ پيلوټان، له هوايي ډګرونو سره يوازې په انګريزۍ ژبه اړيکه نيولی شي.

په لمانځه کې له پاکو جامو سره د کعبې پر لوري درېږو او په عربي ژبه له الله سره خبرې کوو.

د لمانځه لومړی ټکی (الله اکبر) دی؛ يعنې الله تر ټولو خورا ستر دی، تر اند او خياله ستر دی، تر ليدنيو او اورېدنيو ستر. چا چې الله ستر وموند، هر څه ورکوشني شي. د فوټبال لوبې يو لوبغالی په پام کې ونيسئ، تر هغه چې په لوبغالي کې يو، د لوبغالي ځمکه راته خورا ستره ښکاري؛ خو که په الوتکه کې سپاره شوو او والوځو او له بره وروګورو؛ نو لوبغالی به راکوشنی شي او څومره چې الوتکه پورته ځي، ځمکه راکوشنۍ شي. انسان کولای شي دومره پورته والوځي، چې ټوله ځمکه ورته د يوه نخود هومره شي. هو! څومره مو چې پر الله ايمان ډېر شي او څومره چې الله ستر ومو، د نړۍ ستر ځواکونه مو په نظر کې کوشني کېږي.

په دعاوو کې هم لولو: ((دا چې الله د مسلمانانو په زړونو کې ستر دی، نور څيزونه يې په نظر کې کوشني دي.[1]))

---

1. بحارالانوار، ۲۴ ټوک، ۳۱۵ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ديني مشر وويل: ((د زماني طاغوت زموږ هېڅ هم نشي کولای.))
ځکه هغه پر الله دومره ايمان درلود ، چې طاغوت يې په سترګو کې
بيخي کوشنی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوومه زده کړه: الهي عدل (نياو)

حضرت مولا علي کرم الله وجهه وويل: ((هر څه په خپل ځای کې ايښوولو ته او په غوره بڼه د هر کار ترسره کولو ته عدل وايي.[1]))

البته مهمه ده، په دې پوه شو ، چې عدل په هر ځای کې د مساوات په مانا نه دی. عادل ښوونکی هغه نه دی، چې ټولو زده کړيالانو ته يو رنګ نمرې ورکړي؛ بلکې هغه ښوونکی عادل دی، چې هر زده کړيال ته يې خپلې نمرې ورکړي.

عادل ډاکټر هغه نه دی، چې ټولو رنځورانو ته يوه رنګ نسخه وليکي؛ بلکې هغه طبيب عادل دی، چې هر رنځور ته يې د رنځ له مخې درمل ورکړي.

الله، عادل حکيم دی؛ يعنې عدل يې د حکمت پر بنسټ دی.

د الله عدل؛ يعنې دا چې الله د يوه ژوي حق هم نه لتاړي، له دې خو به تېر شو ، چې يوه ژوي هم له پيله پر الله يو حق هم نه درلود ، چې ولتاړل شي. موږ خو مخکې نه وو او نه مو څه درلودل، چې راځنې واخستل شي او يا تېری راباندې وشي.

---

[1] . نهج البلاغه، ۴۳۷ حکمت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارښاوي ته يوې ببلګې ته پام وکړئ:

د ((ادب)) په ټکي کې ((الف)) ولاړ، ((دال)) کوږ او ((ب)) پرته ده؛ نو که دې توريو عقل او شعور درلوداى، پر ليکوال يې د نيوکې حق درلود؟ آيا ((الف)) حق درلود، چې پر ليکوال نيوکه وکړي، چې زه دې ولې پر پښو درولى يم او ((دال)) نيوکه وکړي، چې زما ملا دې کږه کړې او يا ((ب)) ووايي، چې زه د سملولې يم؟ نه ! هېڅکله نه ! ځکه دا توري له مخکې نه وو او موږ يې پوروړي هم نه يو. هوښيار او د موخې خاوند ليکوال دا توري يو د بل ترڅنګ ايښي او ددې په پامنيوي چې هر توری يو غږ لري او له ګډونه يې د ((ادب)) ټکی جوړېږي.

په پنځونه کې هم يو جماد، يو نبات، يو ځاروی او يو يې انسان دی او څلور وانه ډلې يې په سلوګونو ببلګې، بڼې، رنګونه او ځانګړی اغېز لري. عليم او حکيم الله دا مخلوقات وپنځول او د يوې سترې موخې لپاره يې يو د بل ترڅنګ کړل (لکه د ((ادب)) د ټکي په څېر) او دا چې يو يې هم له مخکې موجود نه و؛ نو يو يې هم د نيوکې حق نه لري.

بله ببلګه:

که يو ستره غالۍ په چاقو ټوټې ټوټې کړو؛ نو د غالۍ پر خاوند تېری شوی دی؛ ځکه دې غالۍ له ځانه ستروالی درلود؛ خو که يوه سړي له پيله يو کوشنی ټغر اوبدلی وي؛ نو په دې بڼه کې کوم تېری نه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی؛ ځکه دې ټغر له مخکې کوم سترو الی نه درلود ، چې سترو الی مو ترې اخستی وي. پردې سربېره ، تېری خو به هغه مهال وي، چې له ستر او کوشني ټغر نه مو یو شان تمه وي؛ خو که له هر څه، په خپله اندازه تمه ولرو ؛ نو په دې بڼه کې تېری نه دی شوی. د بېلګې په توګه: که یو کس ته زر افغانۍ او بل ته لس زره افغانۍ ورکړو او ورته مو وویل چې بوره وپېره او دا دواړه په دې پیسو بوره وپېري. دلته د دواړو ثواب یو شان دی؛ ځکه دواړو یو شان پر خپله دنده عمل کړی دی. که یوه یې د بل په پرتله لږه بوره راوړې، لنډون یې نه دی کړی؛ ځکه پیسې یې لږې وې.

تردې بېلګو روسته پوهېږو ، چې د الله د عدالت مانا دا نه ده، چې ټول انسانان د اورلګید او یا هم د صابون د قوطۍ په شان یو شان وي؛ بلکې همدا چې الله بېلابېل څیزونه پنځولي او له هر یوه یې مناسبه تمه درلودلې، عادل دی.

څوک چې ډېر برخمن دی، پازوالي یې هم ډېره ده؛ لکه که په یوه موټر کې مو ډېر تېل واچول؛ نو له هغه موټره د ډېر واټن وهلو او ډېر بار وړو تمه هم کېږي.

الله ټول مخلوقات په یو لړ حکیمانه توپیرونو پنځولي او هر موجود ته یې، کمال ته د رسېدو لپاره مناسبه لار ټاکلې او خپل هر حکم ته یې ثواب یا عذاب ټاکلی او د یوه توکم او بل توکم او د یوه ټبر او بل ټبر او د یوه وګړي او بل وګړي ترمنځ یې هېڅ ډول تبعیض نه دی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر انجینیر، د ودانۍ د لاندښیو پوړونو سیخ او اوسپنه ډېره اچوي او دا تېری نه دی.

هر ښووند د زده کړیالانو د مهارت او د پوښتنو د ځواب پر بنسټ نمرې ورکوي او دا تېری نه دی.

د موټر جوړولو په فابریکه کې نټ او بولټ کوشني خو ټایرونه ستر جوړېږي او له هر یوه یې یوه تمه کېږي؛ خو دلته یو کس هم د فابریکې څښتن ته ظالم نشي ویلی.

په هستۍ کې توپیرونه، د الله د ځواک نښې دي؛ لکه څنګه چې الله تعالی په قرآن کریم کې وایي: ((وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ[1]= او (د ځواک) له نښو یې د اسمانونو او ځمکې پنځون او ستاسې د ژبو او رنګونو (توپیر او) بېلابېلوالی دی.))

[1] روم/۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتمه زده کړه: تولنیز نیاو /عدل

الله پخپله عادل دی او موږ ته یې هم د نیاو (عدالت) او نېکیو حکم کړی دی، (إِنّ اللّهَ یَأمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ = په رښتینه کې الله د عدل او ښېګڼې کولو امر کوي.)[1]

که مور وپلار د خپلو اولادونو ترمنځ په عدالت چلن و نه کړي، اولاد یې خوابد یږي؛ که موږ هم په عدالت چلن و نه کړو، الله تعالی او خلک به راځنې خوابدي شي.

موږ باید د هر چا حق رعایت کړو. که کوم څوان په جومات کې ناست وي او له خپل ځایه پاڅول کېږي؛ نو ځوک چې د هغه پر ځای لمونځ وکړي، لمونځ یې سم نه دی؛ ځکه د ځوان پر حق یې ظلم کړی او پر داسې ځای ولاړ دی، چې حق یې نه و.

پیغمبر اکرم (ص) اوبه وڅښلې، یو ځوان یې ترڅنګ ناست و، له آنحضرت (ص) نه یې وغوښتل، چې پاتې اوبه د تبرک او شفا لپاره ورکړي، تردې غوښتنې روسته، هغه مشران، چې د پیغمبر اکرم (ص) تر څنګ ناست وو، هغوی هم ورته غوښتنه وکړه؛ نو آنحضرت (ص) ورته وویل: ((داچې دې ځوان تر تاسې مخکې غوښتنه کړې وه؛ نو وار باید رعایت شي)) نو لومړی یې اوبه هغه ځوان ته ورکړې.

ژرنده که د پلار ده خو په وار ده. د وار رعایت کول، عدالت دی.

---

[1]. نحل/۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولا علي کرم الله وجهه یوه مورکۍ ولیده، چې دوه کوشنیان ورسره دي او یوازې درې کجورې لري، هر کوشني ته یې یوه کجوره ورکړه او دریمه کجوره یې پر منځ نیمه کړه، چې د ماشومانو ترمنځ پر عدالت چلن وکړي، آنحضرت دغه مور ددې عدالتي چلن لپاره وستایله.

بې اجازې د نورو له ماله ګټنه یې پر حق تېری او ظلم دی.

خلک بې پته کول، پر هغوی تېری کول دي.

بل ته ناسمه نامه اخستل او نامه یې سپکول، وهل ډبول او ان وېرول تېری دی.

تر ټاکلې اندازې ډېر د دولتي توکیو لګول، پر ټولنه تېری او ظلم دی.

پر خلکو تېری، نه ښښل کېدونې ګناه ده. ان که یو ځوان له یوې ونې بې اجازې مېوه وخوري، باید د ونې څښتن راضي کړي او نشي ویلای: داچې بالغ نه یم؛ نو غاړه مې نه بندېږي.

هغه چې بالغ شوی نه دی، لمونځ او روژه پرې فرض نه ده؛ خو د خلکو د مال، ځان او پت درناوی پرې واجب دی، ان پر ژنیو.

په ټولنه کې د عدالت رعایتول له کورنۍ پیلېږي او په ټولنه کې د عدالت رعایتولو په پار باید یو د بل حقوق په کور، ښوونځي، واټونو او کوڅو کې رعایت کړو.

هو ! اسلام د حقوقو د رعایت په پار، نه اولاد ته اجازه ورکوي، چې د مور و پلار د استراحت مزاحم شي او نه مور و پلار ته اجازه ورکوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پر اولاد بې ځايه غوسه شي. نابالغتوب او ژنيتوب، د نورو د حقوقو د نه رعايتولو پلمه نشي کېداى.

څرګنده شوه، چې ماشومان او ژني بايد تر ځوانۍ مخکې، له اسلامي اخلاقو سره آشنا شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهمه زده کړه: د بشر لارښودان

الله په قرآن کريم کې وايي : هر امت ته يو پيغمبر دی. (وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ= او هر امت ته يو استازی دی)[1] الله هېڅکله خلک بې لارښود او آسماني مشره نه دي پرېښي. (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ=او هر قوم ته يو لارښود دی)[2]؛ يعنې په هر وخت او ځای کې بايد خلک ژوندی لارښود ولري، چې دا ژوندی لارښود يا پيغمبر دی يا يې ځايناستی. بايد سر مو خلاص وي، چې انبياء يوازې په يوه ځانګړي سيمه کې نه وو، چېرې چې امت و، يو لارښود هم ورته و. هغه الله چې پر خلکو لوراند او لورين دی، هېڅکله خلک بې لارښوده نه پرېږدي او هېڅکله ځمکه بې حجته نه پاتېږي.

که څه انسانان کله په اند، عقل او کله په پوهه او مطالعې او کله په مشوره او کله په احساس او وجدان او کله پخپله او د نورو په تجربه، کولای شي حق لار پيدا کړي؛ خو کله حق لارې پيدا کول دې اړتيا لري، چې له تېرو، اوسنيو او راتلونکيو انسانانو، همداراز د خپل ځان په باب پوهه ولري؛ خو دا پوهه يوازې د انسانانو له پنځګر څښتن سره ده او زموږ پوهه او تجربه نه وررسي.

نو ځکه سره له دې چې انسانان له خپلې پوهې، عقل او تجربې ګټه کوي، هر يو يې په خپل ژوند کې په سلونو ځل په خپلو کړنو

---

[1]. يونس/۴۷

[2].رعد/۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښېمانېږي. د انسان پښېماني ددې څار ښکندوی ده، چې د انسان پوهه، عقل او تجربه نیمګړې ده. دا پښېماني له پخوا راهیسې وه، ده او وي به.

اوس چې مو د سر په سترګو د پرمختللیو او روسته پاتې هېوادونو د لوستو او نالوستو وګړیو تېروتنې او پښېمانۍ ولیدې؛ نو څرګندېږي، چې انسانان باید داسې لارښودان ولري، چې په کمالاتو کې تر نورو انسانانو غوره وي. په وجود کې یې تېروتنه، سرغړونه، پښېماني، ناپوهي، وېره او شک نه وي او په هر اړخیزه توګه خلک پرې ډاډمن وي او امین وګڼل شي.

الله ورته په کمالاتو، معجزاتو، د بیان په ځواک، پراخې سینې، صبر، پوهې او مړانې، پر نورو غوراوی ورکړی وي. خلک یې په لاسونو کې لاسونه ورکړي او د هغوی په لارښوونو خپل دنیا و آخرت ښېرازه کړي. دا لارښودان، اسماني پېغمبران دي.

یوازې پېغمبران نه پښېمانېږي؛ ځکه خبره یې د الله خبره ده او الله هېڅکله نه پښېمانېږي. پوهه یې د الله له پوهې ده او د الله پوهه رااېساره نه ده او ناپایه ده.

انبیاء له خلکو څخه، له خلکو سره، په خلکو کې او د خلکو په څېر ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوڅو او بازارونوکې ګرځېدل؛ (وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ= په بازارونو کې ګرځېدل)[1] او هر حکم چې يې کاوه، لومړی يې پر خپل ځان پلي کول. په خلکو کې رښتين او امين ول او د خلکو د هدايت لپاره يې زحمتونه ګالل.

خلک يې خپل رونه ګڼل؛ (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ= چې يې رور هود ورته وويل)[2] او چا ته يې اجازه نه ورکوله، چې په ستاينو يې غوړه مالي وکړي. ځانونه يې پخپل ورځني بشري ژوند کې، د ټولو خلکو په څېر ګڼل؛(قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ= ووايه: زه خو يوازې ستاسې په څېر يو بشر يم)[3]

ټولو انبياوو يوه موخه او دنده درلوده، چې الله لمانځنې ته د خلکو رابلل، د سرغړوونکيو او ظالمانو او د خرافاتو(کړنو او انګېرنو) له لاروې د خلکو ژغورل او د هغو دودونو له منځه وړل، چې له عقل سره سمون نه لري.(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ= او په رښتيا مونږ هر امت ته يو استازی ورلېږلی (چې وو ايي) "الله" ولمانځئ او له "طاغوت" نه ځان وژغورئ ؛)[4]

ټولو انبياوو خلکو ته د عبادت او لمونځ سپارښتنه کوله. قرآن کريم د حضرت ابراهيم (ع) له خولې وايي: (رَّبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِندَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُواْ الصَّلاَةَ=

---

[1] . فرقان/٢٠
[2] . شعراء/١٢۴
[3] . کهف/١١٠
[4] . نحل/ ٣٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالونکیه ! ما په یوه بې اوبو او بې کښته ناو کې د خپل اولاد یوه برخه، ستا د قدرمن کور ترڅنګ مېشت کړه، چې لمونځ وکړي ؛)[1]

الله حضرت موسی (ع) ته وایي : (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي= و مې لمانځه او یادښت ته مې لمونځ کوه .)[2]

حضرت عیسی (ع) وايي: (وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ= الله د لمانځه سپارښتنه راته کړې)[3]

نو د ټولو انبیاوو یوه ګډه کړلار دا وه، چې په لمانځه، خلک د الله عبادت ته راوبلي.

که الله انسانان بې پېغمبره سرایله پرېښي ول؛ نو هر انسان به د خپلې سلیقې او د پوهې د ځومره والي له مخې، ځان ته یوه لار ټاکله او په دې لار کې به د ظالمانو دباوونو، هره ورځ وسوسو او خیالونو یوې لوري ته راکاږل. هره ورځ انسان پر یوه لار ځي او په سبا یې پښېمانه وي. نن له یوه سره ملګری شي او سبا ورسره وران وي. نن یوه ورځ غوره ګڼي او سبا يې یوه بله. الله هېڅکله انسان دا سې پر خپل حال نه پرېږدي.

---

۱. ابراهیم/۳۷
۲. طه/۱۴
۳. مریم/۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله په قرآن کې وايي: (وَمَا قَدَرُواْ اللّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُواْ مَا أَنزَلَ اللّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ= او هغوی الله سم و نه پېژانده، چې و یې ویل: ((الله پر هېڅ بشر کوم څیز نازل کړی نه دی.)))[1]

آیا شونې ده، الله هغه انسان، پر خپل حال سرايله پرېږدي، چې د هستۍ غوره مخلوق دی او سپين لمنی لارښود ور وا نه ستوي؟ هېڅکله داسې نه ده.

الله په قرآن کريم کې وايي: (إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى= په يقين، [د بندګانو] لارښوونه يوازې زموږ (پر غاړه) ده.)[2] لنډه دا چې انسان د هستۍ تر ټولو غوره موجود دی؛ يعنې له جماداتو، نباتاتو او ځارويو غوره او هر څه يې ګټنې ته پنځول شوي دي. که الله په پېغمبرانو بشر ته لارښوونه و نه کړي، هر څه به تويې ولاړ شي. لکه که د يوه ښوونځي مدير، چې ټولګي ته ښوونه و نه ټاکي او زده کړيالان پر خپل حال پرېږدي؛ نو د ښوونې او روزنې وزارت ټوله بودجه به تويه ولاړه شي. نړۍ ښوونځی دی، چې انسانان يې زده کړيالان او انبياء يې ښوونداندي؛ خو داسې ښوونداندي، چې پر هر څه پوهېږي، هېڅکله ګناه نه کوي، د الله غوره بندګي کوي، پر خلکو زړه سواند دي، پر ځان د بشر لارښوونې ته هر ډول کړ ښمني، له هېچا د هېڅ لاسباړې تمه هم نه

---

[1] انعام/۹۱

[2] ليل/۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري؛ (قُل لاّ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا = ووايه: ((چې زه (د دې رسالت) څه اجر (او لاسباره) درځنې نه غواړم،)[1]

د الهي احکامو په پلي کولو کې مخکښ دي، په خپله بلنه کې څوک نه مجبوروي؛ بلکې په استدلال/سول او نرم خوی بلنه ورکوي.

پېغمبران هم خلک د اخروي نړۍ جنت او د دنيا نېکمرغۍ ته رابولي او هم خلکو ته د هغوی د سرغړونو په باب ګواښنګري کوي.

هغوی چې په انبياوو پسې ورځي؛ نو پر نېغه، بې خطره، بې تېروتنې او هيله بښاندي لار به تللي وي؛ خو هغوی چې له پېغمبرانو خپله لار بېله کړې؛ نو هره ورځ يې بهرني ظالمان وسوسې، خيالونه او دننۍ هيلې، دودونه او تېريز او سيمه ايز تعصبات، هرې خوا ته راکاږي او دنيا و آخرت يې تباه کوي.

نو راځئ، هغسې چې الله پر پېغمبرانو سلام کوي، موږ ورته سلام وکړو:

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ= په نړيوالو کې دې پر نوح سلام وي[2].

(سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ = پر ابراهيم سلام !)[3].

(سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ= سلام پر موسی او هارون !)[4].

---

[1]. انعام/۹۰

[2]. صافات/۷۹

[3]. صافات/۱۰۹

[4]. صافات/۱۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

(سَلَامٌ عَلَى إِلْ يَاسِينَ = سلام دې وي پر الياسين !)[1]

او په پای کې، د اسلام پر پیغمبر هم هغسې سلام کوو؛ لکه په لمانځه کې چې پرې کېږي:

((السلام علیک ایها النبی و رحمه الله وبرکاته)).

[1] صافات/۱۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسمه زده کړه: د رسول الله (ص) اخلاق

الله په قرآن کريم کې وايي: ((وَاِنّکَ لَعَلی خُلُقٍ عَظِيمٍ[1]= او په رښتيا ته ستر خويونه لرې.))

مولا علي کرم الله وجهه وايي:

((ښه خوی هغه دی، چې که خپلو غوښتنو ته ورسېدې، راضي ووسې او که ور و نه رسېدې، غوسه نشې. ښه خوی هغه دی، چې له خلکو سره په چلن کې کينه و نه لرې او د هغوی په ترېو تندي، ته هم خپل تندی ترېو نه کړې او له همده سره بيا مړی ژوندی او تګ راتګ هم ولرې، که څه هغه ستا په څېر نه وي او هغه وبښې، چې تېری يې درباندې کړی وي.))

امام حسن وايي:

((ښه خوی د هر ښه کار پيلامه ده.))

امام صادق وايي:

((لکه څنګه چې د لمر تودوخه چتلۍ (ميکروبونه) له منځه وړي، ښه خوی د انسان تېروتنې له منځه وړي.))

---

[1]. قلم/۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خوی هغه دی، چې انسان يې تل او ټولو ته وکاروي. د بېلګې په توګه: ټولو ته سلام او درناوی وکړي.

نو هغه چې يوازې خپل ښووند ته سلام کوي او درناوی يې کوي؛ نو دې کار ته يې ښه خوی نه ويل کېږي.

رسول الله (ص) ان پر ماشومانو هم سلام کاوه. ماشومانو ته به يې خپله نامه اخسته. له عادي وګړيو سره يې مشوره کوله، دعا يې ورته کوله او د دوی لاسنيوی يې کاوه.

په يوه سفر کې د سفر ملګرو غوښتل، خواړه چمتو کړي او هر يوه يې يوه دنده پر غاړه واخسته. رسول الله (ص) وويل: زه خوړو چمتو کولو ته د اور بلولو خس راوړم. ملګرو يې وويل: موږ به دې پر ځای کار وکړو. آنحضرت (ص) و نه منله او و يې ويل: که غواړئ، چې خواړه درسره وخورم؛ نو زه هم بايد په دې چار کې ونډه ولرم.

زموږ ګران پيغمبر له بېوزليو سره يوه دسترخوان ته کېناسته، روغبړ يې ورسره کاوه، ان که چا به يوه کجوره هم ورکوله، منله به يې او تل موسکی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسمه زده کړه: له رسول الله (ص) او کورنۍ يې سره مينه

انسان هغه ته ورلېوالېږي، چې مينه يې ترې ليدلې وي او څومره چې نېکۍ ډېرې او غوره وي، هومره مينه هم ورسره ډېرېږي.

اوس ګورو، چې چا راسره ډېره مينه او پېرزو کړې ده، چې سم يې وپېژنو او مينه ورسره وکړو او په لاروۍ يې ملاتړ شو.

تر الله روسته، چې پنځولي يې يو او د روغتيا، پوهې، اند، عقل او هوښيارۍ نعمتونه يې راکړي، له ځمکې، هوا، بوټيو او څارويو د ګټنې اجازه يې راکړې، هېڅوک هم د رسول الله او د هغه د ځايناستيو هومره موږ ته چوپړ نه دی کړی.

د هغو پوهو او علومو په پار، چې د الله له لوري يې رازده کړي دي، پر موږ هم د ښوونې او هم د روزنې حق لري؛ ځکه په خويونو، صبر، مړانه او تقوا کې راته بېلګه دي او هم يې له راتلونکي خبر کړي يو.

که مورو پلار راباندې د کور، کالي او ډوډۍ په پار حق لري؛ نو رسول الله (ص) او اهلبيت يې راباندې د ښيون، تقوا او اخلاقو په پار ډېر حق لري؛ ځکه د هستوګنې په ځای، اغوستن او خوړو کې انسان له حيواناتو سره يو شان دی؛ هغوی هم يو ډول د هستوګنځی، اغوستن او خواړه لري؛ خو انسان د ښيون، ودې او تقوا درلودو په پار پر حيواناتو غوراوی لري او دا غوراوی مو د اسماني مشرانو د لارښوونې له لامله دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی چې له الهي مشرانو خپله لار بېله کړې، که څه په علم او صنعت کې پرمختللي وي؛ خو علم او صنعت يې د بشر د ژغورنې لامل شوی نه دی. نن لوديزه نړۍ په صنعت کې پرمختللې؛ خو په دې صنعت پر نوره نړۍ بد معاشي کوي؛ ځکه له تقوا او اخلاقو لرې شوي دي.

ټول امامان شهيدان شوي ، چې رازده کړي: ((تر روستۍ سلګۍ به ظلم او تېري ته غاړه کېنږدو))

ساده ژوند يې درلود ، چې رازده کړي: ((له اسراف او تجملاتو ځان لرې وساتو))

د الله عبادت يې کاوه، چې ((د بندګۍ دود او لار رازده کړي.))

هغوی په خپل عمل، عدالت- نياو او تقوا رازده کړه، چې انسان د نااهلو له بېلګه کولو وژغوري.

رسول الله (ص) وويل:

((زه او علي د ددې امت پلرونه يو.[1]))

که پلار مو د بدن په فکر کې دی، الهي مشران مو د بدن او روح په فکر کې دي.

په يوه حديث کې راغلي دي:

((ښوونکی هم د انسان پلار دی.))

---

[1]. بحارالانوار، ۱۲ ټوک، ۳۲۴ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه قرآن کريم کې لولو:

((حضرت ابراهيم د خلکو پلار دی.[1]))

الله په الهي مشرانو ، خلکو ته خپل نعمتونه رااستوي، موږ يې هم بايد له زحمتونو خبر وو سو ، ورسره مينه وکړو ، زيارت ته يې ورشو او د احکامو لاروي يې وکړو ؛ ځکه د دوی احکام د الله احکام دي او لاروي يې له الله لاروي ده او سرغړونه ترې، له الله سرغړونه ده.

---

[1] حج/۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسمه زده کړه: نبوي کورنۍ (اهلبيت)

لکه څنګه چې کتاب او ښوونکي دواړو ته اړتيا ده؛ قرآن او امام دواړو ته اړتيا ده.

رسول الله (ص) څو ځل ويلي دي : ((زه په تاسې کې دوه ګرانبيه ځيزونه پرېږدم او ځم؛ يو يې قرآن (چې د ژوند قانون دی) او بل يې اهلبيت (چې د دې کتاب ښوونکي دي).))

بيا يې وويل: ((قرآن او اهلبيت مې له يو له بله بېل نه دي، دا دواړه يو د بل ترڅنګ تل ښيو نوزلې دي.[1]))

په دې زده کړه کې له نبوي کورنۍ سره، چې الهي مشران دي، پېژندګلوی پيدا کوو.

لکه څنګه چې رسول الله (ص) او قرآن د الله تعالی له لوري دی؛ نو د قرآن ښوونکي هم بايد د الله تعالی له لوري وټاکل شي، چې ددوی ترمنځ بېلتون رانشي.

الهي مشر (امام) بايد د قرآن بېلګه وي. امام رضا وايي: ((زموږ د ټولو خبرو سرچينه قرآن دی.))

---

[1]. وسايل، ۲۷ ټوک، ۳۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي (ک)

د نبوي کورنۍ د امامانو لومړی یې حضرت علي کرم الله وجهه دی، چې څو ځل د رسول الله له لوري خلکو ته ورپېژندل شوی او د ژوند په پای کې چې کله له حج څخه راستنېده؛ نو د الله په حکم یې په یوه پرتمینه غونډه کې، د ماسپښین تر لمانځه روسته، په خم غدیر کې په یوه وینا کې ټولو ته وروپېژنده.

علي کرم الله وجهه د قرآن هینداره ده؛ که په قرآن کې د لمانځه او عبادت حکم شوی ؛ نو خورا غوره لمونځ او عبادت به هغه کوه، هغه په لمانځه نه ستړی کېده؛ لکه څنګه چې کب په لامبو نه ستړی کېږي.

که قرآن پلار مړیو ته د درناوي حکم کوي، آنحضرت د پلار مړیو پلار و او پخپله یې خواړه ورووړل.

که قرآن د علم سپارښتنه کوي؛ نو د آنحضرت پوهه دومره وه، چې پخپله یې ویل: ((څه چې پوښتئ، ځواب یې لرم[1].))

که قرآن د کار و کوښښ سپارښتنه کوي، هغه د کجورو بڼونه جوړ کړل.

---

[1]. ژباړن: د پښتو غزل بابا ؛ امیرحمزه خان شینواری وایي: ((ښار یې دی احمد علي دی باب د علم لمر محمد دی، علي مهتاب د علم))

(c) ketabton.com: The Digital Library

که قرآن د مړانې سپارښتنه کوي؛ نو حضرت علي له سترو کفارو سره په جګړه کې داسې توره وهلې، چې توره وهل يې د ټولو عبادت کوونکيو تر عبادت ته غوره ګڼل شوې ده.[1]

حضرت علي په کورني ژوند، اولاد روزنه او د مظلومانو په لاسنيوي کې تر رسول الله (ص) روسته سارى نه درلود.

همدا چې رسول الله (ص) امامت ته وټاکه، خلکو مبارکي ورکړه او په ځانګړيو مراسمو يې ورسره د وفادارۍ ژمنه وکړه. نه يوازې په ژوند کې؛ بلکې ان په شهادت يې ټولې ښېګڼې ځان ته ځانګړې کړې وې؛ د بېلګې په توګه: په خورا غوره ورځو (رمضان مياشت)، په خورا غوره شپو (د قدر شپې)، په خورا غوره ځاى (د جومات محراب) په خورا غوره عبادت (لمونځ)، په خورا غوره حالت (سجده) کې يې په شهادت ځان الله ته وروسپاره.

---

[1]. بحارالانوار، ۳۹ ټوک، ۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي بي فاطمة زهرا

حضرت علي کرم الله وجهه داسې ځانګړنې لري، چې بل يو ځوک يې هم نه لري؛ لکه: د فاطمه الزهرا په څېر کوروداني لري، چې د فاطمه الزهرا مقام ته يوه ښځه هم نه ور رسي؛ نو مناسبه به وي، چې د حضرت فاطمه د مقام په باب يو څه ووايو:

کومه ناوې په خپله ورا کې د خپل واده جامې بېوزلې ته ورډالۍ کوي او وايي: ((لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ[1]= له سره به د نېکۍ (حقيقت) ته و نه رسئ؛ چې درته ګران څيزونه مو (د خدای په لار کې) لګولي نه وي)).

حضرت فاطمې داسې د خپل پلار پالنه کوله، ته وا مور يې ده، نه لور يې. چې کفارو به يې د پلار سپکاوی وکړ او خپه به يې کړ؛ نو د يوې مهربانې مور په څېر به يې خپل پلار دلاسه کاوه، چې رسول الله(ص) ورته ويل ((فداها ابوها[2])) يعنې ((پلار دې له دې اولاده ځار شي.))

حضرت فاطمه دومره زړه سواندې وه، چې زوی يې امام حسن وايي: مور به مې ټوله شپه نورو ته دعاوې کولې. ورته مې وويل: مورې !

---

[1]. آل عمران/۹۲ آيت.
[2]. بحارالانوار، ۴۳ ټوک، ۸۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې ځان ته دعا نه کوې؟ و يې ويل: ((الجار ثم لدار[1])) لومړی ګاونډی بيا د کور خلک؛ يعنې لومړی نور او بيا ځان.[2]

حضرت فاطمه هغه څوک ده، چې زوی يې امام حسين په کربلا کې وويل: زه زور ته غاړه نه ږدم؛ ځکه د فاطمه الزهرا زوی يم.

داسې لور يې روزلې وه، چې په ويناوو يې د امويانو د پاچاهۍ ستنې يې ولړزولې.

حضرت فاطمه مېرمنو ته د زده کړې ځانګړې ټولګې درلود. له خپلې چوپړيالې ((فضه)) سره يې په ګډه کارونه کول. له مېړه يې هېڅکله بې ځايه غوښتنه و نه کړه. د اسلام لپاره مدينې ته مهاجره شوه. په خندق او احد غزاګانو کې د مسلمانانو او خپل پلار ملاتړې وه. د خپل روژه ماتي خواړه يې ((پلارمړي))، ((مسکين)) او ((بنديوان)) ته ورکړل. په نبوي جومات کې په وينا يې له خپل امام نه دفاع وکړه.

نه د فاطمې، له علي پرته بل څوک مېړه کېدای شو او نه علي ته له فاطمې پرته بل څوک کورودانېدای شوه. که حضرت مريم د يوه عيسی مور وه؛ خو حضرت فاطمه د ۱۱ عيسی وو مور وه. حضرت فاطمه حجاب ته خورا ارزښت ورکاوه.

---

[1]. وسايل/ اووم ټوک، ۱۱۲ مخ.

[2]. ژباړن: دا خبره زموږ د خلکو د هغه ناسمې خبرې اپوټه ده، چې وايي: ((اول ځان دې بيا جهان دی)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسمه زده کړه: امام حسن او امام حسین (حسنین)

داچې انسان تل لارښود ته اړمن دی، (لکه اوبو، خوړو او هوا ته چې اړمن دی) امامت او مشري د یوه ځانګړي وخت لپاره نه ده؛ بلکې د لمر په څېر تل د هدایت او ښیون په وړانګو عقلونه او اندونه رڼا کوي.

امام حسن د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دویم امام دی، پر رمضان میاشت کې، د هجرت پر درېیم کال وزیږېد؛ نیکه یې په غوږ کې ورته اذان وکړ او عقیقه یې ورکړه.

په کوشنیتوب کې یې د قرآن آیتونه او د خپل نیکه ویناوې اورېدې او په کور کې به یې مور ته ویلې او هر مهال چې حضرت علي، حضرت فاطمه پوښتله: ((دا آیتونه دې له کومه اورېدلي؟)) ویل یې: ((له حسن نه مې اورېدلي دي.))

امام حسن ډېر متواضع او مخ ماتی و. یوه ورځ یوه ډله ماشومانو، چې یو ازې وچه ډوډۍ یې درلوده، امام حسن مېلمه کړ. آنحضرت هم ومنله او بیا امام حسن هغوی مېلمانه کړل. چې چا به ورسره ناوړه چلن وکړ، سینه یې ورته پراخوله. یوه ورځ یو شامي سړي د امام حسن سپکاوی وکړ او و یې کنځه، امام چوپ پاتې شو او چې کله پوه شو، چې هغه د نشتمنۍ او بېوزلۍ له لامله تنګلاسی دی، و یې ویل: ((که لار دې ورکه کړې، چې لارښوونه دې وکړم، که وږی یې، چې موړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې کړم او که اړتیا لرې، چې درپوره یې کړم؟)) سړي په خپجلتیا وویل: ((الله تعالی په خپله ښه پوهېږي، چې څوک امام وټاکي.))

امام حسین د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دریم امام دی، د دریم هجري کال، شعبان میاشت په دریمه نېټه زیږېدلی دی.

نیکه یې ورته په ښي غوږ کې اذان او په کیڼ کې یې ورته اقامه وویله. د وحې پرښتې ورته الهي پیغام راووړ، چې نامه یې حسین ده. نیکه یې د زوکړې پر اوومه ورځ پسه حلال کړ او د پسه غوښه او سپین زر یې پر بېوزلیو ووېشل.

سلمان فارسي (رض) وایي:

رسول الله (ص) به امام حسین پر خپل زنګانه کېناوه، ویل یې: ((ته امام، د امام زوی او امامانو پلار یې. نهه تنه امامان ستا له څوځاته دي، چې روستی یې قایم دی.))

امام حسین، چې کوشنی و، رسول الله (ص) په غېږ کې رانیوه، ښکلاوه یې، ویل یې:

((حسین منی و انا من حسین[1] = حسین له ما ځنې او زه له حسین ځنې یم.))

په کوفه کې وچکالي وه، خلک حضرت علي کرم الله وجهه ته ورغلل او له وچکالۍ یې سر وټکاوه. آنحضرت خپل زوی امام حسین ته

---

[1]. بحارالانوار، ۴۳ ټوک، ۲۷ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل: ((پاڅه او دعا وکړه.)) امام حسین پاڅېد ، الله یې وستایه او پر رسول الله (ص) یې تر درود روسته د ورښت دعا وکړه. د امام حسین د دعا له پای ته رسېدو سره سم، وریځې راپیدا شوې او ورښت وشو.

په صفین جګړه کې د حضرت علي کرم الله وجهه لښکر تږی شو ، ځینې په اوبو پسې ولاړل؛ خو تش لاس راستانه شول. امام حسین له خپل پلاره په اجازې په اوبو پسې ولاړ او را یې وړې. حضرت علي په ژړا شو ، وپوښتل شو: ولې ژاړې؟ و یې ویل: همدا کس چې نن یې مسلمانان خړوب کړل، په راتلونکي کې به په کربلا کې د اوبو ترڅنګ تږی شهید شي.

امام حسین د امام حسن د امامت او مشرۍ په پېر کې وویل:

((امام حسن مې رور او امام دی او زه یې لاروی یم.))

امام حسین یو وخت د خپل نیکه پر اوږو سپور ګرځېده او یو وخت په کربلا کې د اسونو تر پښو لاندې ولتاړل شو ؛ خو مهمه داده، چې په دواړه حالتونو کې له الله خوښ و او ویل یې: ((الهی رضا برضاک))

امام حسین چې کوشنی و او نیکه یې د اختر لمانځه ته تله؛ نو له ځان سره یې بو تله او له رسول الله (ص) سره یو ځای یې تکبیر ((الله اکبر)) وایه. په کوم ځای کې چې په کار وه، رسول الله (ص) چا ته ښبراوې او مباهله ورسره وکړي؛ نو هلته هم حسین ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیمه شپه وه، امام حسن له خوبه راپاڅېد ، اوبه یې وغوښتې، پر هغه شپه رسول الله (ص) د فاطمه الزهرا په کور کې مېلمه و، راپاڅېد او دې ماشوم ته یې اوبه راوړې. په همدې ترڅ کې امام حسین هم راویښ شو او اوبه یې وغوښتې؛ خو آنحضرت (ص) لومړی اوبه امام حسن ته ورکړې. فاطمې بي بي وپوښتل : حسن درباندې ډېر ګران دی؟ رسول الله (ص) وویل: ((دواړه راته یو شان دي؛ خو وار د حسن و ، اوبه لومړی هغه غوښتې وې.))

امام حسین د ظالم حکومت پر وړاندې په مړانه ودرېد او چمتو شو ، چې پخپله، ملګري یې، ان تی روی نوزېږی یې شهیدان شي؛ خو ظلم او ظالم ته یې غاړه کېنښوووله او ټولو انسانانو ته یې وښووله چې: ((عزت، د حق پر لار په تنګ کې دی او د حق په لار کې شهادت، د باطل په لار کې تر ژوندي غوره دی.))

ان په کربلا کې ځوانانو؛ حضرت قاسم وویل: ((که داسې وي، چې ځواک او واک له امویانو سره وي؛ نو ما ته مرګ تر شاتو خوږ دی.))

هو ! ژوند هغه مهال خوږ دی، چې مشر، قانون او اخلاق الهي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسمه زده کړه: خپره شوې لورنه (امام مهدي)

((بسم الله الرحمن الرحیم)) آیت یوسل و څوارلس ځل په قرآن کې بیا ځلي شوی دی- یوسل و دریالس ځل د سورتونو په پیل کې او یو ځل د نمل سورت په آیتونو کې- یوازې په دې آیتونو کې ۲۲۸ ځل د لورنې په ځانګړنې ستایل شوی دی. پردې سربېره، په نورو آیتونو کې الله ډېری ځل په دې ځانګړنه ستایل شوی دی.

ددې آیتونو له ټولګي، دا مهم او ټولیز آر را څرګندېږي: ((د انسان او نړۍ د پنځون بنسټ لورنه ده))؛ نو په هر ځای کې باید ددې آر په لټه کې ووسو.

د رسول الله په بعثت کې د الله لورنه

الله په قرآن کې رسول الله ته وايي : ((وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ[1] = او ته مو نړیوالو ته یوازې رحمت لېږلی یې.))

الله تعالی د اسلام پېغمبر او نور پېغمبران ځکه مبعوث کړي، چې انسانان له خپلې لورنې برخمن کړي.

د آنحضرت (ص) اوصیاء او ځایناستي هم، د رسول الله لارې ته دوام ورکوونکي دي. د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دولسم امام؛ حضرت مهدي هم ټولو انسانانو ته د پالونکي د پراخه لورنې یوه وړانګه ده.

---

[1]. انبیاء/ ۱۰۷آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ((آل یاسین)) زیارت کې چې د امام مهدی په باب دی، لولو: ((والرحمه الواسعه[۱])) ، سلام دې پر تا وي .... ای د پالونکي پراخه لورنې.

حضرت جابر (رض) له رسول الله (ص) نه روایت را نقل کړی، چې امام مهدي پکې په ((رحمة للعالمین)) یاد شوی دی.[۲]

هو ! هغه امام دی او پر ځمکه د الهي لورنې او پېرزو پلي کولو ته د الله زېرمه ده.

رسول الله (ص) د امام مهدي په باب وایي:

((تاسې ته د مهدي زېری درکوم، هغه به زما په امت کې مبعوث شي، هغه مهال چې خلک یو له بل سره ډېر اړپېچ لري او هېڅه به کوټلي نه وي او ټیکاو به نه لري، هغه به ځمکه له عدل او نیاو ډکه کړي؛ لکه څنګه چې له ظلم او تېري ډکه شوې ده. اسمان مېشتي او ځمکمېشتي به ترې خوښ شي، شتمني به په سمه توګه پر خلکو وویشي.))

یو سړي وپوښتل: رسول الله ! د شتمنۍ د سم ویش څه مانا ده؟

آنحضرت (ص) وویل: ((یعنې په عدالت به شتمني پر خلکو ویشي.[۳]))

---

۱. بحارالانوار، ۵۲ ټوک، ۱۷۱ مخ.

۲، کلینی، محمد بن یعقوب، الکافي، لومړی ټوک، ۵۲۷ مخ.

۳. کشف الغمه/ دویم ټوک، ۵۷۱ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداراز امام مهدي په ((غيبت صغرى)) کې په يوه ليک کې خپل يوه ځانګړي ملګري ته ليکلي دي: ((زه د ځمکمېشتو د هوساينې لامل يم.[1]))

هو ! امام مهدي ځمکمېشتو ته د الهي لورنې او پېرزو يوه وړانګه ده او که د جګړې او تورې خبره يې هم کېږي؛ نو دا چار يې هغه ظالمانو او سرغړاندو ته دی، چې د الهي لورنې د پلي کېدو پر لار خنډ دي.

---

[1]. کتاب الغيبه، شيخ طوسي، ۲۹۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پينځلسمه زده کړه: اخروي نړۍ

شاوخوا ته چې ګورو؛ نو ترسترګو کېږي، چې هر څه په خپل ځای کې اېښوول شوي دي. که ماشوم ببوسې دی؛ نو مور و پلار د هغه مينې له کبله چې ورسره لري، پالنه يې کوي او ټولې ستونزې يې ورهواروي. توکانې ترخې يا تروې نه دي، چې و مو نه کړوي او اوښکه تروه ده، چې سترګه وساتي.

الله د لاس پر ګوتو ډېر پوټکی اېښی، چې په راکتولو کې ستونزه و نه لري، زنګون يې هم داسې پنځولې، چې راکت کړای شي. د سترګو وريځې، بانه، ګاټې او کاسه، ګردسره داسې پنځول شوي، چې سترګه مو خوندي وي. شونډې مو نرمې دي، چې په اسانۍ خبره وکولای شو او د خوړو پر مهال خواړه له خولې راتوېې نشي. له ځمکې سره د لمر واټن يې داسې اوډون کړی، چې و مو نه سوزوي. خاوره يې راته وړيا چاڼخونه ګرځولې، چې چټلۍ اوبه ورننوځي؛ خو رڼې او پاکې ترې راووځي، هر څه ته چې ګورو، د الله تعالی ځواک او واک پکې وينو؛ نو آيا شونې ده، چې هغه الله چې زموږ بدن او په ټوله نړۍ کې يې دومره ښکلا، هنر، صنعت او حکمتونه اېښي، تر څه مودې روسته، د انسان په مړينې سره، هر څه ته د پای ټکی کېږدي؟

آيا له ځان سره ويلای شو، چې انسان نوزېږی، ژبې، ځوان، پوخ منګی، ورپسې بوډا او په مړينه يې دوسيه وتړل شي او هر څه يې پای ته ورسي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوې بېلګې ته پام وکړئ:

که يو څوک ډېرو خلکو ته مېلمستيا وکړي او پر دسترخوان په خورا نظم ډول ډول خواړه، څښاک، سبزيانې او مېوې کېږدي؛ په مېلمستون کې يې ښکلا ته ډول ډول پردې او څراغونه راځړولي وي؛ خو مېلمانه يو بل ته د درناوي پر ځای پر يو بل يرغل وکړي، يو د بل حق تر پښو لاندې او ولتاړي او تر څه مودې روسته، شخړه پای ته ورسي، دسترخوان راټول، څراغونه بند او مېلمستيا پای ومومي؛ نو آيا خلک به دې سړي ته چې دا مېلمستيا يې چمتو کړې وه، نه وايي، چې زحمتونه دې تويې ولاړل او مېلمستيا دې هڅې وه؟ آيا داسې نه ده، چې له دې مېلمنو يوه ګټنه شوې وه او د مېلمستيا يوه موخه وای؟

تردې بېلګې روسته، خپلې زده کړې ته ورځو.

ځمکه خپور شوی دسترخوان دی، چې ډول ډول خواړه، مېوې، رنګونه، خوندونه، سيندونه، غرونه، کانونه او ښکلاوې پرې ايښوول شوې او ځمکمېشتي د څه مودې لپاره په دې ستر کور کې دي. ځينې خلک ظالمان او ځينې مظلوم دي. که تر څه مودې روسته ټول مړه او د لمر څراغ تت او دسترخوان راټول شي؛ نو په دې پنځون کې څه ګټه ده؟ که له خوړو انسان جوړ شي او انسان ومري او خاورې شي او هېڅ ډول ثواب او عذاب نه وي او بد او ښه خلک ټول يو ځای ورک او پوپناه شي؛ نو دا پنځون به څه موخه ولري؟ که موږ چمتو نه يوو، چې بې موخې دسترخوان خپور کړو؛ نو حکيم الله هم بې موخې انسان نه پنځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله حکيم دی، تردې چې زموږ د رېدو ته يې د پښو تلی جوړ کړی او د بشر هر څه يې پنځولي دي. موږ نشو ويلای چې هر څه بشر ته پنځول شوي ؛ خو بشر يوازې خوړو او ويدېدو ته پنځول شوی دی؛ نو بايد يو ((حساب و کتاب)) او ((ثواب و عذاب)) وي او لکه څنګه چې په مني کې د ونو پاڼې رژېږي او بېرته رازغونېږي او لکه څنګه چې تر ويدېدو روسته بېرته راويښېږو ، بايد بيا ځلي انسان راژوندی شي، چې د خپلو ښېګڼو او بديو حساب ورسره وشي؛ البته د ښېګڼو او بديو د لاسبارې يوه برخه په دې نړۍ کې هم ورکول کېږي؛ خو آريز ثواب او عذاب په هغې نړۍ کې دی.

د مړي راژوندي کېدل؛لکه له خوبه راپاڅېدل او د هېرې خبرې د رايادولو په څېر دي. هماغه الله چې موږ يې پنځولي يوو ، کولای شي تر مرګ روسته مو بيا ځلي راژوندي کړي.

لکه څنګه چې څوک د لومړي ځل لپاره يو موټر جوړ کړي، کولای شي پوررزې يې يو له بله جلا او يو ځل بيا يې سره ونښلوي. لکه څنګه چې موږ کولای شو ، خښته بېرته خاوره او بيا هماغه خاوره بېرته خښته کړو. آيا داسې نه ده، چې د ماشوم غاښونه ووځي؛ خو پر ځای يې بيا ځلي کلک غاښونه راوځي؟ ان که د انسان د بدن يوه کوچنۍ ذره وي، پر يوه انسان باندې اوړي. تاسې د انګور د تاک يوه پينځه سانتي متره ښاخ پرې کوئ، په ځمکه يې ښخ کړئ او کرئ، بيا هماغه کوچنۍ قلمه پر ستره ونه واوړي.

نو هغه الله چې يوه کوچنۍ قلمه ونه کولای شي او د غاښونو تر لوېدو روسته د اوږد ژوند لپاره بيا ځلي کلک غاښ را ايستلی شي او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مني کې رژېدلې ونې په پسرلي کې بیا زرغونولی شي او ویده بېرته راویښولی شي؛ نو مړي هم بېرته راژوندي کولای شي؛ ځکه که بیا یې راژوندي نه کړي او انسان په مرګ ورک او پوپناه شي؛نو د هغې بې ګټې مېلمستیا په شان به وي، چې مېلمانه یو پر بل تېری وکړي او دسترخوان راټول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه زده کړه: ثواب او عذاب

الله د خپلو پېغمبرانو له لارې، له هغو کسانو سره يو لړ ژمنې کړې دي، چې پر الله، قيامت او پېغمبرانو ايمان لري.

ژمنه يې کړې، چې په جنت کې به د تل لپار ژوند ولري او له ډول ډول مېوو، خوړو، خوښيو او خوندونو چې څه غواړي، ګټنه ترې کولای شي. په جنت کې درد، غم، کړاو او خپګان نشته. هلته ناروا خبره نه کېږي. هغوی چې په دنيا کې د الله احکام منلي، په خورا غوره ډول مېلسمتيا ورکول کېږي. مېلمه پالان يې هم خورا ښکلي او ښايسته دي. موږ پر جنتي اوبو او جنتي مېوو نه پوهېږو؛ ځکه موږ چې په دنيا کې له هر ښه څيزه څو ځل ګټنه وکړو؛ نو زړه مو وهي. د ببلګې په توګه، سېلانيانو ته هغه ښارونه او ځايونه په زړه پورې دي، چې تر اوسه نه وي ورغلي؛ خو په خپله د هغه ځای، ځايي خلکو ته کوم په زړه پورې توب نه لري؛ خو په جنت کې، سره له دې چې جنتيان تل دي؛ خو هره کتنه چې کوي، خوند ترې اخلي.

خو هغو کسانو چې په دنيا کې ناوړه چارې کړې وي؛ په خبره او يا په زور يې خلک کړولي او د الله له نعمتونو يې ګټنه کړې وي؛ خو د الله مننه يې نه وي کړې، د الله د احکامو د پلي کولو پر ځای يې له ((غيرالله)) لاروي کړې وي، نه يې لمونځ کړی وي او نه يې د پېغمبرانو خبره منلې وي، له خپل موروپلار سره يې ناوړه چلن کړی وي، د نورو حق يې لتاړلی وي، پر خپلو ناوړه کړنو پښېمانه شوي نه وي او بښنه يې نه وي غوښتې؛ نو دې ډول خلکو ته دوزخ چمتو شوی دی. د دوزخ اور هېڅکله نه سړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کې لولو:

((جنتیان، دوزخیان پوښتي: څه دوزخیان کړئ؟))

ځواب ورکوي:

لومړی وايي: ((قَالُوا لَمْ نَکُ مِنَ الْمُصَلِّينَ[1]= موږ له لمونځ کوونکیو ځنې نه وو،))

دویم وايي: ((وَلَمْ نَکُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ[2]= او بېوزليو ته مو خواړه نه ورکول،))

دریيم وايي: ((وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ[3]= او تل له باطل پالو سره ملګري او یوه خوله وو،))

څلورم وايي: ((وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ =[4] او تل مو د جزا ورځ دروغ ګڼله،))

کله انسان په یوه شېبه کې چاقو په خپله سترګه ورټومبي؛ خو تل ځان ړندوي، د برښنا په لوڅو مزو کې ګوتې وهي او مري؛ نو ګناه او په سترګه کې چاقو ورټومبل یوه شېبه وي؛ خو اغېز يې تر تله پاتېږي.

---

[1]. مدثر/ ۴۳ آیت.
[2]. مدثر/۴۴
[3]. مدثر/۴۵
[4]. مدثر/۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کې هم شونې ده، چې انسان په یوه شېبه کې سرغړونه او ګناه وکړي؛ خو تل ځان د الله په قهر و عذاب اخته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسمه زده کړه: د پنځګر وېناوې (حمد سورت)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د لوراند او لورین الله په نامه

تل او په هر ځای کې، چارې مهم وګڼي پیلوي. د بېلګې په توګه: د یوې مهمې ودانۍ بنسټ ډبره د هماغې سیمې یو ستر شخصیت ږدي. د کارخانې په پرانستو کې پټۍ یو مهم او وچت شخصیت پرې کوي. په جګړه کې د یرغل حکم د ستر مشر له خوا ورکول کېږي؛ نو مورږ مسلمانانو ته به غوره دا وي، چې خپلې چارې د الله په نامه پیل کړو، چې پوهه، ځواک او مینه یې تر هر چا غوره ده.

د قرآن لومړی آیت په ((بسم الله)) پیلېږي. نورو پېغمبرانو هم خپلې چارې په ((بسم الله)) سره کولې. د خوړو ، سفر، ویدېدو ، موټر کې سپرېدو په پیل کې د ((بسم الله)) ویلو سپارښتنه شوې ده.

((بسم الله)) له الله سره د آشنایی، پناه وروړو او ترې د مرستې غوښتو نښه ده.

همدا چې انسان وایي: ((د لوراند او لورین الله په نامه)) ؛ یعنې الله تعالیه ! پر تا ایمان لرم، در سره مینه لرم، له تا مرسته غواړم او په نامه دې خپلو چارو ته الهي رنګ ورکوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ستاینه یوازې نړۍ پال الله ته ده.

((رب)) هغه ته ویل کېږي، چې هم د یوه څیز څښتن وي او هم یې په وده او روزنه کې ونډه لري. الله هم د هر څه څښتن دی او هم هر څه ته وده ورکوي. ((الْحَمْدُ لِلّٰهِ)) د مننو غوره ډول دی.

انسان د ښېګڼو پر وړاندې مننه کوي او الله د ټولو ښېګڼو سرچینه ده.

هو ! که له یوه زده کړیال نه د ښه سبق لوستو په پار مننه کوو ؛ نو باید د سبق له سرچینې، چې ښوونډ یې دی، هم مننه وکړو.

الله د هر څه لپاره د ودې او روزنې ځانګړې لار ټاکلې ؛

د هندوانې زړي ته وده ورکوي، چې هندوانه شي.

د شاتو موچۍ ته یې ورزده کړي، چې پر کوم څیز کېني او څنګه شات جوړ کړي. د موچۍ په بدن کې درې ډوله کارخانې دي؛ د شاتو جوړولو کارخانه، د زهرو جوړولو کارخانه او د موم جوړولو کارخانه، موچۍ ته یې د ځالې جوړولو هنر هم ورزده کړی دی.

نور چې یو څه جوړ کړي؛ نو پرېږدي یې او ځي ترې. د بېلګې په توګه: هغه چې غالۍ اوبدي او یا یوه ودانۍ جوړوي، خپل جوړ کړي نورو ته یې ورکوي او په خپله په بلې غالۍ او ودانۍ پسې ځي؛ خو الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر څه پنځولي، د يوې شېبې لپاره يې هم يوازې نه دي پرېښي او غافل ترې نه دی.

قرآن وايي: ((وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ[1]=او موږ هېڅکله له خپلو مخلوقاتو غافل نه وو.))

الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

(هغه الله چې) لوراند او لورین دی.

ددې دوو کلیمو جرړه د الله تعالی لورنه او رحمت دی. الله ((رحمان=لوراند)) او ((رحیم=لورین)) دی.

د الله د لورنې څو بېلګو ته اشاره کوو:

پنځون يې لورنه ده.

روزي ورکول يې لورنه ده.

روزنه يې لورنه ده.

د الله له لوري د ګناهونو ښښنه يې لورنه ده.

---

[1]. مؤمنون/۱۷ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا چې ښو کارونو ته لس ثوابونه او بد کار ته یوه سزا ورکوي، لورنه یې ده.

الله د مورو پلار په زړه کې د اولاد مینه اچولې ده.

الله انسان ته عقل، پوهه او حافظه ورکړې ده.

الله انسان ته سترګې، غوږونه او ماغزه ورکړي دي.

د لمر ځلا، د بوټو زرغوني او د ځارويو اېل او رام د هغه له لوري دي.

زموږ پوهه، ځواک او ژوند د هغه په لاس کې دی.

الله چې دومره لوراند دی؛ نو غوره ده، چې ستاینه یې وکړو. مینه ورسره وکړو، په لمانځه او دعا ورسره خبرې وکړو، خبره یې ومنو او سروغړونه ترې و نه کړو.

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

(هغه الله چې) د جزا د ورځې مالک (او واکمن) دی.

که څه الله په هر ځای کې د هر څه مالک دی؛ خو د قیامت پر ورځ انسان ښه پوهېږي، چې الله مالک دی. انسان تل تذکیرې او پېژند پانې ته اړمن دی؛ خو په عادي حالت کې دا اړتیا نه درک کوي؛ خو له هېواده د بهر تلو او یا راستنېدو پر مهال، په ښوونځي کې نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنې پر مهال، په پوهنتون کې د نوم لیکنې پر مهال، له بانک نه د پیسو اخستو پر مهال او دې ته په ورته چارو کې انسان پېژند پاڼې ته اړتیا پیدا کوي او په دې وخت کې یې تر هر وخته ډېره اړتیا ننګېږي.

په قیامت کې هم چې شتمني، کورنۍ، علم، مقام او دوستان د انسان لپاره څه نشي کولای؛ نو انسان په خپل ټول وجود سره پوهېږي، چې بې له الله بل هېڅوک هم واک او ځواک نه لري او پر هغه ورځ پوهېږي، چې مالک او څښتن یوازې الله دی. (مَالِکِ يَوْمِ الدِّينِ)

الله هم زموږ پنځګر او هم پالونکی دی او هم یې ډول ډول رحمتونه رالېږلي او هم مو په قیامت کې یوازې له هغه سره سروکار دی.

نو یوازې الله لمانځو او مرسته ترې غواړو.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(پالونکیه!) یوازې تا لمانځو او یوازې له تا مرسته غواړو.

هر څوک په یو چا پورې تړاو لري، ورسره مینه کوي، مرسته ترې غواړي، غږ پرې کوي او خپلې ستونزې ورته وایي. انسان هم په لمانځه کې لومړی وایي: الله تعالیه! ته خورا لوراند او لورین یې (بسم الله الرحمن الرحیم).

بیا وایي: ته مو پالونکی یې (رب العالمین)

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلونکې او قيامت ستا په واک کې دی (مالک يوم الدين)

نو موږ يوازې ستا بندګي کوو او يوازې له تا مرسته غواړو (اياک نعبدو و اياک نستعين)

يا الله !((غيرالله)) يا يې څه له لاسه نه کېږي، يا نه ګټه راسولای شي او نه تاوان.

يا مو غږ نه اوري.

يا مو له اړتياوو خبر نه دي.

يا راسره مينه نه لري، چې مرسته مو وکړي.

يا لږه مرسته کوي.

يا د يوې شېبې لپاره مرسته کوي.

يا يې د مرستې په پار منت راږدي.

يا مو د خپلې مرستې په پار مريبنې او ذلت ته راکاږي.

نو ای الله ! د ((غيرالله)) پرځای يوازې ستا بندګۍ ته غاړه ږدو (اياک نعبد) او يوازې له تا مرسته غواړو. (اياک نستعين)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدِنَــا الصِرّاطَ المُستَقِيمَ

مورږ ته سمه لار راوښیه ؛

انسان د جماداتو په شان په ټپه ودرېدای او راکد کېدای نشي. انسان اند لري، خبرې کوي، خواړه خوري، ملګري ټاکي، کتاب لولي، دنده ټاکي؛ نو ټول انسانان باید په اند ، خبرو او کړنو کې یوه لار غوره کړي. انسانان په لار ټاکنه کې تېروځي او پښېمانېږي. انسانان باید پر داسې لار روان شي، چې سمه وي او کږه نه وي او سمه لار هماغه نېغه لار ده، چې د (اهدِنَــا الصِرّاطَ المُستَقِيمَ) په غوندله کې يې له الله غواړو ، چې مورږ هغې نېغې لارې ته ورسیخ کړه؛ هغه لار چې د دنیا و آخرت نېکمرغي پکې وي؛ هغه لار چې پېغمبران او د الله غوره بندګان پرې تللي دي، هغه لار چې کږلېچونه، پېچومي، تېروتنې او پښېمانی پکې نه وي.

صِرَاطَ الّذِينَ أنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَالّينَ

د هغو لار چې لورنه دې پرې کړې، نه(د هغو لار) چې غوسه شوی پرې يې او نه د بېلارې شويو لار !

شونې ده، هر څوک خپله لار، اند او کار سم او پرحق ګڼي؛ خو له الله غواړو ، چې زمورږ لار د پېغمبرانو ، صالحانو ، شهداوو او رښتینو لار وګرځوي. هو ! شته داسې کسان، چې الله ډول ډول نعمتونه ورکړي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ناشکره او ورکلاري شو او يوه ډله په همدې نړۍ کې د الله پر قهر او عذاب اخته شوې ده.

موږ له خپل الله دوه ځيزونه غواړو:

يو دا چې نېغې لارې ته مو ورسيخ کړي، د هغو کسانو لار، چې نعمت يې ورکړی دی.

دويم دا چې موږ د الله نعمتونه، په خپله ناشکرۍ، ګناه او کږلارۍ د الله تعالی پر قهر بدل نه کړو.

هو ! د الله نعمت يو ډول خير دی او سمه ګټه ترې بل ځيز دی؛ د بېلګې په توګه: پوهه او ليکنه د الله نعمت دی؛ خو کولای شو د الله له دې نعمتونو ناوړګټه وکړو او د مينې د ليک پر ځای پرې کنځا وليکو.

حمد سورت ته تر يوې ځلغنده کتنې روسته، اوس يو بل آيت ځېړو:

له نورو سره زموږ نېکي لاملېږي، چې الله مو نعمتونه راډېر کړي[1].

البته که د الله نعمتونه نورو ته ور ايثار کړو؛ نو هم به مو د نعمتونو

---

[111]. که په مېلمستيا کې يې له مېوو ډک لوښی راوړ، که موږ يوازې په خپله مېوه راواخلو؛ نو لوښی به له موږ لرې او د نورو په مخ کې به يې کېږدي؛ خو که مېوه يې موږ ته راوړه او يوه مېوه ترې هغه ته ورکړو، چې ښي اړخ ته مو ناست دی او يوه مېوه ترې هغه ته ورکړو، چې کيڼ لوري ته مو ناست دی؛ نو تر هغه چې موږ په خپله نورو مېلمنو ته مېوه ورکوو؛ نو کوربه به د مېوو لوښی زموږ په مخ کې ايښی وي؛ نو همداسې، تر هغه چې موږ د خدای له بندګانو سره نېکۍ کوو؛ نو د الله د نېکيو لوری به موږ يو او پر موږ به خپلې نېکۍ رالوروي. قرآن کريم وايي: ((إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ اسراء/ اووم آيت = که نېکي وکړئ، له ځان سره به مو کړې وي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکر پر ځای کړی وي او هم به يې د تلپاتنې لامل شوي يو ؛ لکه څنګه چې الله وايي:
((وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللّهُ إِلَيْكَ [1]=او لکه الله چې درسره ښېګڼه کړې ده، ته هم ښېګڼې کوه.))
هو ! له نورو ښېګڼه کول، الهي حکم دی، چې کول يې ستر ثوابونه لري.
له نورو سره نېکي کول، د انسانانو ستونزې هواروي او د ټولنې د وګړيو ترمنځ برابري او روري رامنځ ته کوي.
له نورو سره نېکي کول لاملېږي، چې که کومه ورځ موږ په ستونزو کې يو ؛ نو هغه به راسره مرسته کوي، چې نېکي مو ورسره کړې ده. له نورو سره نېکي کول، له الله تعاليه د مننې يو ډول دی.
له نورو سره نېکي کول، هر ډول مينه، چوپړ، ملاتړ او مرسته رانغاړي.

---

[1]. قصص/ ۷۷ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسمه زده کړه:

د پنځګړ وینا (والعصر سورت)

بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ
وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنّ الإِنْسَانَ لَفِی خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلا الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصّبْرِ ﴿٣﴾

ژباړه:

د لوراند او لورین الله په نامه

١ پر زمانې قسم ! ٢ بېشکه (هر) انسان په زیان کې دی. ٣ خو بې له هغوی چې ایمان یې راوړی او ښه (کارونه) یې کړي او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.

وخت خورا مهم او ګران دی او الله یې په ټولو وختونو قسم خوړلی دی، د بېلګې په توګه:

(والفجر[١]) په سپېده داغ قسم !

(والصبح[٢]) پر سهار قسم !

(والضحی[٣]) پر غرمه قسم !

(والنهار[٤]) پر ورځ قسم !

(والعصر[٥]) پر مازیګر قسم !

---

[١]. فجر/ لومړی آیت

[٢]تکویر/ ١٨آیت

[٣]ضحی/ لومړی آیت

[٤] شمس/ ٣ آیت

[٥] عصر/ لومړی آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(والليل[1]) پر شپه قسم !)
(وَ اللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ[2]) ! او پر شپه قسم، چې (لمن
راټوله او) شا کړي !
د ګټني او تاوان تو پير
الله تر قسم خوړو روسته وايي:
((إِنَّ الإِنْسَانَ لَفِى خُسْرٍ = بېشکه (هر) انسان په زيان کې دی.))
که توکي وي او بيه يې راټيټه شي، تاوان دی. د بېلګې په توګه که سره زر ارزانه شي؛ نو وايي، چې ځښتن يې ((ضرر)) کړی دی؛ ځکه سره زر شته؛ خو بيه يې راټيټه شوې ده؛ خو که توکي او پانګه دواړه له منځه ولاړه شي، وايي، چې ((خسارت)) يې کړی دی. د بېلګې په توګه هغه يخ پلوری، چې ګهاک و نه لري؛ نو دلته د يخ بيه راټيټه شوې نه؛ بلکې پانګه او به شوې ده.
که انسان له خپل عمره سمه ګټنه و نه کړي؛ نو پانګه يې له منځه تللې؛ ځکه د انسان عمر يې تر ټولو اوچته پانګه ده.
که مال يې له منځه ولاړ شي؛ نو پر ځای يې نور راتلای شي؛ خو تللی عمر بېرته نشي راتلای.

---

[1] ليل/ لومړۍ آيت
[2]. مدثر/۳۳ آيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

((إِلا الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصّبْرِ))
خو بې له هغوی چې ایمان یې راوړی او ښه (کارونه) یې کړي او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.
قرآن کریم وايي: ((پر زمانه او روزګار قسم، چې انسان د اوبه کېدو او تویېدو په حال کې دی؛ یعنې هره شېبه یې ځي او بېرته نه راګرځي؛ خو هغه کسان چې ایمان یې راوړی او ښې چارې کوي، چې د عمر له لاسه ورکولو پر وړاندې یې د ایمان او ښو کړنو پانګه لاس ته راوړې ده.
پر الله، قیامت او آسماني پېغمبرانو ایمان، پر حق او حقه لار ایمان دی.
په حدیث کې راغلي دي: ((ایمان لس درجې دي؛ د ځینو ایمان په ټیټه درجه کې او د ځینو په لوړه درجه کې دی.))
د بشپړ ایمان نښه داده:
انسان تر هغه څه چې په خپل لاس کې یې دي، پر هغه څه ډېر ډاډ ولري، چې له الله سره دي. د بېلګې په توګه: و نه وايي: ((دا چې زده کړه مې کړې او ښې نمرې مې اخستي؛ نو نېکمرغه به شم.)) و نه وايي: ((دا چې پلار مې شتمن دی؛ نو ښه او هوسا ژوند به ولرم.))؛ ځکه شونې ده د انسان ټوله پانګه په یوه شېبه کې له منځه ولاړه شي.
موږ باید له خپلو شونتیاوو او هڅو ګټنه وکړو؛ خو فکر و نه کړو، چې هر کاره یو. کله د برښنا ټوله لینکشي سمه وي، ګروپونه سم وي؛ خو له برج نه برښنا پرې شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولا علي کرم الله وجهه وايي: ((و مې لیدل، چې هوډونه ګډوډ بېږي؛ نو پوه شوم، چې يو الله شته، چې له بلې لارې د چارو سمونه کوي.[1]))
له خپلو هڅو دې لاس پر سر نشو؛ خو باید ومنو، چې زموږ هڅې، اند او کړلارې د الله د ارادې په مخ کې ډېرې نه پېښېږي. د پېبدای نشي.
معمولاً په قرآن کریم د (آمنوا) کلمې ترڅنګ د (عملوا الصالحات) کلمه راغلې، چې ووايي: ((ایمان)) باید له ((نېکو کړنو)) سره مل وي.
که موروپلار خپل اولاد ته ووايي، چې مینه درسره لرم؛ خو خپل اولاد ته کوم کار و نه کړي؛ نو اولاد به وايي، چې دا لا څنګه مینه ده، چې له عمل سره مل نه ده؟
قرآن کریم، رسول الله(ص) ته وايي: ((خلکو ته وویاست، چې که له الله سره مینه لرئ؛ نو له ما لاروي وکړئ.[2]))
مینه او ایمان باید له عمل سره مل وي؛ هغه هم له نېک عمل او ښو کړنو سره؛ هغه هم ټولې هغه ښې چارې چې د کولو زمینه يې وي؛ نه دا چې ځينې ښې کړنې وکړو او ځینې نه.
که پوړۍ يوازې يو يا دوه پاټکي درلودل؛ نو موږ يې بام ته نشو خېژولای.
که رنځور د طبیب په يوازې ځینو خبرو عمل وکړي؛ نو روغ به نشي.
که يو ماشوم وزېږېد او يوازې لاس و پښې او سر يې وده وکړه او د بدن نور غړي يې وده و نه کړي؛ نو دا ماشوم به سم ژوند ونشي کړای.

---

[1]. بحارالانوار، ۸۳ ټوک، ۱۸۹ مخ.
[2]. آل عمران/۳۱ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او عمل د ستنې او تار په شان دي، چې یو ځای وي؛ ګنډل کولای شي.
((وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ))
او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.
الله په دې سورت کې وايي: ټول خلک د یخ په څېر او به کېږي او تاوان کوي؛ خو هغه انسانان چې ایمانوال او نېکچاري وي؛ ځکه څومره چې یې عمر کمېږي؛ اپوته یې ایمان او نېکې کړنې زیاتېږي. د سورت په پای کې وايي: یوازې په خپل فکر کې کېدل کافي نه دي؛ بلکې باید به بشپړه زړه سواندی، نورو ته هم پر حق لار د تلو سپارښتنه وکړي (وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ) او په یوه ځل او دوو ځلو دې زړه نه خوشحالوي؛ بلکې تل دې د حق پر سپارښتنه ټینګار وکړي او که چا یې خبرې ته غوږ کېنښود؛ نو نهیلېږي دې نه؛ بلکې دومره مقاومت او صبر دې وکړي، چې نور هم د حق لارې ته راواړوي، د هغه چا په څېر، چې غواړي یو لرګی مات کړي؛ نو دومره تبر وهي، چې مات یې کړي او هېڅکله نه وايي، چې څو تبرونه مې ووهل؛ خو مات نشو؛ نو لاس پر سر بېږم. (وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو لسمه زده کړه: د پنځګر وینا (درې نعمتونه)

الله په قرآن کې وايي:
((أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ. أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ. وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ[1]= آیا (انسان) انګېري، چې هېچا لیدلی نه دی (چې ښېګڼه یې نه ده کړې) ؟ !آیا دوه سترګې مو ورکړې نه دي؟ !او یوه ژبه او دوې شونډې؟ !))
انسان ویني؛ خو داسې خیال کوي، چې الله تعالی به یې نه ویني؟ !

آیا هېر کړي مو دي، چې الله تعالی سترګې ته څو ساتندویان ګومارلي دي؟

اوښکې تروې دي، چې دننه سترګه وساتي او وریځې، باڼه او سترغلي چې د سترګې سپرګي دي.

د سترګې انځور اخستنه، اوډونولو ته اړتیا نه لري، سترېیا نه لري، هم ساده انځور اخلي، هم رنګي. آیا د انځور اخستو دستګاه چې له ځلېښنینو اوبو جوړه شوې او په میلیونو انځورونه اخلي، پنځګر نه لري؟

پر انځور اخستنې سربېره، په سترګو د غوسې او مینې څرګندونه کېږي.

---

[1] ، بلد/۷-۹ آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګه د انسان د ښکلا وزله ده. انسان په یوه سترګه نشي کولای، چې واټن، ژوروالی او واټن په ښه توګه درک کړي. سترګه د وګړیو د پېژندو وزله ده.

که د انسان غوږونه، شونډې او خوله ترل شوې وي، پېژندل کېږي؛ خو که پر سترګو یې پټۍ وي او وترل شي؛ نو نه پېژندل کېږي.

سترګې نور خلک اغېزمنوي، د استاد له سترګو د زده کړیال د سترګو حیا.

(وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ= او یوه ژبه او دوې شونډې؟!)

ژپه په دوو شونډو کلمې جوړوي او بې شونډوو ډېری کلمات او غږونه نشي جوړولی.

بېلابېلې لهجې او ژبې د الله د ځواک له نښنو څنې دي. انسان د جملاتو او کلیماتو په جوړولو کې محدودیت نه لري.

په ژبه خوند څکل کېږي.

د الله تعالی په ځواک، هومره اوبه، چې د حرکت، خبرو او ژوولو لپاره په کار دي، په خوله کې په اتومات ښه جوړېږي، چې ژبه په وینبه او خوب کې لمده وي.

د خولې د اوبو تولید نه لږ دی نه ډېر، چې له خولې راتویې شي او نه دومره لږ دی، چې انسان دې اړ کړي، چې تل د اوبو ترڅنګ ووسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې د اوبو خوند خوړې او ښه يې داسې ده، چې د خوړو په هضم کې مرسته کوي.

ژبه خواړه د ژوولو لپاره غاښونو ته ورکوي؛ خو پخپله تر غاښونو لاندې نه راځي. ژبه خواړه څاري او تر خوړو روسته، خوله جارو کوي.

شونډې هم الهي نعمت دی. په ښکلې او منحني بڼه دي، په همدې شونډو ماشوم د مور تی روي، انسان پرې خبرې کوي، پوکی ورکوي، هوا پرې په آسانۍ او وړيا توګه ننباسي او وباسي.

رښتيا که شونډې يو د بل د پاسه نه وای او پرانستې وای؛ نو انسان څومره بدرنګېده، د خوړو او څښلو پر مهال به يې خواړه او اوبه له خولې راتويېدې او له خورا ستونزو سره به مخ و.

الله په قرآن کې څو ځل ويلي دي: که نعمتونه مو اپوټه کړي وای، تاسې به څه کول او چا ته به مو پناه وروړه او چا به مو ستونزه هواروله؟ د بېلګې په توګه: په ملک سورت کې لولو: ((قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ=وو ايه: ((ما خبر کړئ، که (د سيمې) اوبه مو [په ځمکه کې] ښکته ولاړې شي؛ نو څوک درته روانې او خوندورې اوبه راولي؟!))))

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتمه زده کړه: د پنځګر وينا (له سختيو به نه ډارېږو)

الله په قرآن کې وايي:

((فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا . إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا[1] = نو په حقيقت کې له (هرې) سختۍ سره يوه اساني شته، په رښتينه کې له (هرې) سختۍ سره يوه اساني شته،))

انسان دې داسې نه کوي، چې له ستونزو، سختيو او کړاوونو سره د مخېدو پر مهال يې يوازې ظاهر ويني؛ بلکې بايد ومنو، چې له سختيو سره آسانۍ هم شته دی.

بزګري ستونزمن چار دی؛ خو که انسان ومني، چې محصولات او مېوې يې د کار په پای کې وي؛ نو دې ستونزو ته غاړه ږدي.

زده کړه، کار کول، د نورو چوپړ او دې ته ورته چارې ستونزمنې دي؛ خو عالمېدل، پر خپلو پښو درېدل او محبوبېدل ورسره دي.

لمونځ کول او په تېره د سهار لمانځه ته جومات ته تګ خورا ستونزمن چار دی؛ خو د الله د رضا او د خورا ډېرو ثوابونو را يادول يې د ستونزو ګالل اسانوي.

نابرده رنج گنج ميسر نمی شود مزد آن گرفت که جان برادر کار کرد

---

[1] انشراح ۵-۶ آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که پوه شو ، چې د سختیو او ستونزو ګالل، د الله د خوښۍ لامل دی، موږ به یې وزغمو ؛ لکه که پوه شو چې د رنځ درملنه مو په پلانیو ترخو درملو کې ده ؛ نو هرومره یې خورو.

که پوه شو ، چې تولو بریالیو وګړیو ، د ژوند تراخه څکلي ؛ نو موږ به یې هم وڅکو.

که پوه شو ، چې سختۍ او کړاوونه مو هوښیاروي او له بې توپیرۍ او بې خیالۍ مو ژغوري او که پوه شو ، چې صبر او مقاومت د الله د خوښۍ لامل ګرځي ؛ نو په خورا خوشحالۍ سره ، سختیو او ستونزو ته ورغاړې وځو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (دروغ)

داچې دورغ داسې يوه ګناه ده، چې ويلو ته يې وخت، ځاى، ځواک، پيسو او وزلې ته اړتيا نشته؛ نو انسان پرې ژر اخته کېږي.

شته داسې نا اهله وګړي، چې خلکو ته د دروغو ژمنې ورکوي، خلک د ځان پلوي کوي او حکومت پرې کوي.

په درواغو ويلو انسان خورا خطرناکې کړنې کوي. د يوسف عليه السلام رونړو په دروغو خپل پلار ته وويل: ((که يوسف د سيل لپاره راسره ولېږې؛ نو موږ به يې خيرغواړي او ساتونکي يو.)) تر هغه روسته يې په دورغو وويل: ((هغه لېوه خوړلى دى، ان د شپې شپې خپل پلار ته ورغلل او و يې ژړل.))

په زرونو ښه انسانان، د نااهلو د دروغ ويلو له لامله ښکېل او ان وژل شو او يا په بند کې بنديوان شوي دي. ټول پېغمبران، دورغ ويل ګناه ګڼي.

امام حسن عسکري وايي: ((دروغ د نورو ګناهونو کونجي ده.))

لکه څنګه چې د يوسف عليه السلام رونړو په خپلو دروغو خپل يو رور وتښتاوه او په څاه کې يې ورواچاوه او پېغمبر پلار يې، په لسونو کلونو ويرجن او غمجن کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام صادق وايي: ((ملګري مو د رښتيا ويلو له لارې وپېژنئ، نه د وی د عبادت له لارې؛ ځکه کله ځينې وګړي عبادت کوي، لمونځونه کوي، روژې نيسي؛ خو خبره يې دروغ وي.))

که انسان دروغ وو ايي او خبره اپوټه کړي؛ نو د نورو خلکو فکر او عمل هم اپوټه کوي.

دروغجن بېوزلېږي؛ ځکه د بېلګې په توګه، که يوه هټيوال يو څه وپلورل او په دورغو يې وويل، چې دا توکی روغ دی؛ خو که هغه توکی نيمګړی يا روغ نه و؛ نو بل ځل ترې څوک سودا نه اخلي او په خپلو همدې دروغو خپل ګهاک له ځانه توري کوي او بېوزلېږي.

دورغجن بې حيا کېږي؛ ځکه نورو ته چې يې دروغ ورڅرګند شول؛ نو بې پته شي او او بې پته انسانان پر بې حيا چارو لاس پورې کوي.

دورغ ليکل، د دورغ ويلو په څېر دي او ګناه ده.

که يو ډاکټر رنځ تشخيص نه کړي او رنځور ته نسخه وليکي؛ نو دروغ يې ليکلي دي.

کله مورږ د تفريح او سات تېرۍ لپاره نورو ته دروغ وايو، نورو ته دروغ رانقلوو او کله په دروغو يو ناروا چار د يوه ولايت خلکو ته ورمنسبوو.

دروغجن تل په تشويش کې وي، چې هسې نه دروغ يې نورو ته معلوم او بې پته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روایاتو کې راغلي دي: ((له دورغجن سره ملګرتیا مه کوئ))
خلک چې د دروغجن له دروغو خبر شي، له هغه لرې کېږي او ژوند
پرې ورتريخېږي.

داسې باید و نه کړو، چې څه مو واورېدل، نورو ته یې وو ایو ؛ ځکه
ډېرې اورېدل شوي، دروغ وي.

ماشوم او کوچني ته هم دروغ ویل حرام دي. اسلام سپارښتنه کوي،
چې ان په ټوکو کې هم دروغ مه وياست.

د دروغو ډولونه:
کله یو موټر چلوونکی په ځانګړیو ځراغونو او په پرله پسې
هارنډونو خلکو ته داسې څرګندوي، چې په موټر کې مې رنځور دی،
حال دا چې داسې نه ده، چې دا کار یې یو ډول دروغ دي.

کله انسان په خپلو کړنو دروغ وايي، د بېلګې په توګه په خپله ژمنه
عمل نه کوي، یا خپل سر د ښه والي یا بد والي په نښه خوځوي، حال
دا چې هغسې نه دی، چې ښکه څرګندونه کوي.

البته په هر ځای کې رښتیا ویل هم جایز نه دي، د بېلګې په توګه: که
څوک مو وپوښتي: پلاني په ما پسې بد ویلي که نه؟ که مور دلته
رښتیا ورته وو ایو، چې هو بدې ردې یې درپسې ویلي؛ نو د دوو
کسانو ترمنځ فتنه رامنځ ته کېږي؛ نو دلته به رښتیا نه وایو.

په یوه حدیث کې راغلي دي: ((که له کوچني سره مو کومه ژمنه کړې
وي؛ نو پوره یې کړئ، چې دروغجن نشئ.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروغ او ربړدل هم ګناه ده، قرآن کریم وايي: ((مؤمنانو ! که کوم فاسق سړي يو ستر خبر دروړ؛ نو (په اړه يې) څېړنه وکړئ، هسې نه په ناپوهۍ کې کومې ډلې ته زيان وروړسوئ او (بيا) پر خپلو کړنو پښېمانه شئ.[1]))

---

[1]. حجرات/ ٦آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ژبه)

ژبه کوچنۍ؛ خو کارونه ستر کوي.

چې چا خبرې نه وي کړې؛ نو نیمګړتیا او هنر يې پټ وي.

مولا علي کرم الله وجهه وايي: ((د انسان مقام يې تر ژبې لاندې پټ دی.[1]))

الله په قرآن کې وايي : ((وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ=او يوه ژبه او دوې شونډې؟ ![2]))

د نېکيو سرچینې

دلته د ژبې په باب د الله ځينو احکامو ته اشاره کوو:

1 - په ژبه د الله تعالی عبادت وکړئ، ياد يې کړئ او مننه يې وکړئ

2 - په ژبه کتاب الله ولولئ.

3 - په ژبه خلک نېکيو ته راوبلئ.

4 - په ژبه خلک له بديو منع کړئ.

5 - په ژبه د ظالم خلاف غږ پورته کړئ او له مظلومه ملاتړ وکړئ.

---

[1]. نهج البلاغه/۳۹۲ حکمت.

[2]. بلد/۹ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

6 - په ژبه پر خلکو سلام ویاست او زړونه نږدې کړئ.
7 - په ژبه خلک ښاد کړئ.
8 - په ژبه ورزد کړه وکړئ.
9 - په ژبه اذان وایو.
10 - باید له خلکو سره ښې خبرې وکړو.
11 - مورو پلار ته ترخه خبره و نه کړو.
12 - د خلکو خوالې بربنډې نه کړو.
13 - تر شوني بریده قسم و نه خورو.
14 - داسې څه و نه وایو، چې نور پرې خپه کړو.
15 - په خبرو کې انصاف ولرو.
16 - د هغه کار ژمنه له چا سره ونکړو، چې له وسې مو پوره نه وي.

د ژبې ځنې ښه آثار:

د ګناهونو سرچینه:

دلته د ژبې ځینو ګناهونو ته اشاره کوو:

۱- په ژبه بل ته پېغور ورکولای شو او له ځانه يې خپه کولای شو. (وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ[۱]= افسوس دې وې پر هر بدژبي عیب لټوونکي (پېغور ورکوونکي)!)
۲- په ژبه په بل پسې خبرې او سپکې سپورې ویلای شو.

---

[۱]. همزه/ لومړی آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په ژبه ظالم هڅولای شو.
۴- په ژبه يو کس کړلارولای شو.
۵- په ژبه بل سپکولای شو.
۶- په ژبه د دښمن په ګټه کړېدای شو.
۷- په ژبه چټيات ويلی شو او د نااهلو ستاينه کولای شو.
۸- په ژبه د بل خواله بربندولای شو.

هو ! ژبه د کونجي په څېر ده، يو لوري ته په حرکت ورکولو ، ور پرانځي او بل لوري ته په چورلولو ، ور تړلی شي. هغه ژبه، چې هومره عبادتونه پرې کولای شو ، ډېری ګناهان هم پرې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (سلام اچول)

((سلام)) د الله یوه نامه ده؛ یعني الله یوه نیمګړتیا هم نه لري. لکه څنګه چې د ((سبحان الله)) مانا هم داده، چې الله یوه نیمګړتیا هم نه لري.

د جنت یوه نامه ((دارالسلام)) ده؛ یعني هغه کور، چې هېڅ ډول درد، رنځ او کړاو پکې نشته.

الله پر خپلو نېکو بندګانو ((سلام)) کوي. په قرآن کې لولو:

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ= په نړیوالو کې دې پر نوح سلام وي[1].

(سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ = پر ابراهیم سلام!)[2].

(سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ= سلام پر موسی او هارون!)[3].

(سَلَامٌ عَلَى إِلْ يَاسِينَ = سلام دې وي پر الیاسین!)[4]

الله پر حضرت نوح، حضرت ابراهیم، حضرت موسی، حضرت هارون او ټولو پېغمبرانو سلام کوي.

پېغمبرانو، په تېره حضرت محمد (ص)، پر ټولو، ان پر کوچنیانو سلام اچاوه. الله خپل استازي ته وايي:

---

[1]. صافات/۷۹

[2]. صافات/۱۰۹

[3]. صافات/۱۲۰

[4]. صافات/۱۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

((او چې کله هغوی درشي، چې زموږ پر آيتونو ايمان لري؛ نو ورته ووايه: ((سلام پر تاسې ! ستاسې پالونکي، رحمت پرځان فرض کړی، دا سې چې، که له تاسې څوک په ناپوهۍ کې يو بد کار وکړي، روسته توبه ترې وباسي او ځان سم کړي (؛ نو الله پرې لورېږي؛ ځکه) هغه لورين ښنونکی دی.[1]))

په قيامت کې پرښتې پر جنتيانو ((سلام)) وايي.

اسلام د دوو مسلمانانو د ليدو پر مهال ((سلام)) مطرح کړی دی.

((سلام)) خورا کوچنۍ کلمه ده؛ خو ډېرې ماناوې لري.

((سلام)) د برکت او خطرو د لرېوالي په مانا دی.

((سلام)) د لېوالتيا او ښادۍ نښه ده.

((سلام)) نورو ته خورا ارزانه او ارزښتمنه ډالۍ ده.

((سلام)) د نورو درناوی دی.

((سلام)) زړه آراموونکی دی.

---

۱. [1]. انعام/ **۵۴**= وَإِذَا جَاءكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَن عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((سلام)) د مینې د ډېرېدو لامل او پر یوه مسلمان د بل مسلمان لومړنی حق دی.

((سلام)) روغتیا ته رابلنه او له خطرو ځان ژغورنه ده.

((سلام)) ددې ثرګندوی دی، چې انسان کبرجن او کنجوس نه دی.

((سلام)) کول هم خلک ښادوي او هم ګناهونه ببښي او هم ثوابونه زیاتوي.

((سلام)) اچول د الهي حکم پلي کول دي.

((سلام)) اچول د الله تعالی ذکر دی.

((سلام)) اچول د امنیت کونجي او د نورو لاسنیوي ته ور پرانستل دي.

پر ((سلام)) اچولو خلکو ته وایو: ((راباندې ګران یې، په زړه کې مې درته کینه نشته.))

((سلام)) اچول یو ډول الهي ادب دی، چې الله ټولو پیغمبرانو ته ورزده کړی دی.

موږ په لمانځه کې هم پر حضرت محمد (ص) سلام وایو:

((السلام علیک ایها النبی و رحمة الله و برکاته)). همداراز په هر وخت او ځای کې چې ثومره د الله ښه او صالح بندګان دي، سلام پرې وایو: ((السلام علینا و علی عباد الله الصالحین))

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې مخکې سلام کوي، هماغه پر الله ګران دی او څوک چې سلام نه کوي، کنجوس دی.

د ((سلام)) اچوونکي ثواب تر جواب ورکونکي اويا ګرايه ډېر دی.

د خلکو ترمنځ چې ((سلام)) اچول لږ شي؛ نو دښمنۍ او کينې پکې ډېرې شي.

په يوه حديث کې راغلي دي: ((د هغه چا د خبرې ځواب مه ورکوئ، چې بې له ((سلام)) کولو خبرې پيلوي او ان هغه وګړي بيخي خپلو مېلمستياوو ته مه راغواړئ، چې د ((سلام)) په ځوابولو کې کنجوسي کوي.))

غوره ده کوچنيان خپلو مشرانو ته ((سلام)) وکړي، هغوی چې روان دي پر ناستو ((سلام)) وکړي، لږ خلک پر ډېرو خلکو ((سلام)) وکړي او شتمن پر بېوزليو سلام وکړي.

هڅه وکړئ، چې په ((سلام)) کولو کې د خلکو ترمنځ توپير و نه کړئ، پر لوړ غږ سلام وکړئ او د خلکو د سلام ځواب په ښه توګه ورکړئ، په ټولنه کې ((سلام)) کول دود کړو.

په يوه حديث کې راغلي دي: د سلام دودول، د الله د بښنې، د ځان روغ پاتېدو او تر نورو د غوراوي لامل ګرځي.

سلام کول مستحب؛ خو ځواب يې فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام سپارښتنه کوي، نورو ته سلام واستوئ. رسول الله (ص) خپل یوه ملګري ته وویل: ته د اوږد عمر ښتن یې او زما سلام امام باقر ته ورسوه، چې زه یې نه ګورم.

اسلام وايي: ناورچاریو، چټي ویونکیو او کفارو ته سلام مه کوئ.

هیله ده تر خبرو او هرې ناستې مخکې سلام وکړو، د بېلګې په توګه: چې کله په تیلیفون خبرې کوو، د (Hello) پر ځای ((سلام علیکم)) ووایو. چې کله ټولګي یا بل ځای ته ورننوځو، سلام وکړو. تر ځان کوچنیو او هغوی چې زموږ تر لاس لاندې دي او ان هغوی چې نه پېژنو، سلام پرې وکړو؛ لکه د جمعې د لمونځ امام، چې د خطبو په پیل کې پر ټولو سلام کوي.

په قرآن کې ډېر آیتونه د سلام اچولو په باب راغلي دي. که چا راباندې سلام واچاوه؛ نو موږ یې باید په خورا غوره توګه ځواب ورکړو.

هو ! په یوه کلمه کې هم د اړیکو لپاره دومره نور او برکت نشته، سلام اچول باید زموږ یو روږد شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرويشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (حجاب)

لکه څنګه چې بوټان پښې ساتي او جامې بدن ساتي. بدن يوازې له سړو او تودوخې نه ساتل کېږي، څومره چې بدن په مناسبه توګه وپوښل شي، روغتيا به ډېره او څومره چې د لغړېدو پر لوري ځو، ډېرې فتنې او فساد به مو مل وي. پوښل د سړي او ښځې لپاره واجب او د پېغلو لپاره خو بيخي اړين دی.

کوم څيزونه چې ګرانبيه او ارزښتمن وي؛ نو انسان يې بې پوښښه هر چا ته نه ورښيي. پر ګرانبيه ماشينونو او ګرانبيه توکيو يو ډول پوښ وي.

که لغړتوب دود شو؛ نو هر څوک به غواړي، چې خپلې ښکلاوې ښې او ډېرې وښيي او څومره چې ښکلاوو ته پام ورډېر شي؛ نو انسان له خپلو سترو موخو غافلېږي.

تاسې که ښوونځي ته د تګ پر مهال د څيزونو پر ليدو بوخت شئ؛ نو يا به له ټولګي پاتې شئ او يا به مو په ټولګي کې فکر له هغو ښکليو څيزونو سره وي، چې پر لار مو ورليدلي دي.

ليدل اسان چار دی؛ خو اغېز يې د انسان پر اروا پاتېږي.

ښو موخو ته د وررسېدو لپاره اسلام سپارښتنه کړې، چې خپرو ورو چارو ته پام و نه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څو بېلګو ته پام وکړئ:

1 - اسلام وايي: ((له خوړو خوند اخستو ته مو پام خپلو خوړو ته کړئ.[1])) هغوی چې د خوړو پر مهال ټلويزون او هاخوا او دېخوا ګوري؛ نو له خپلو خوړوو بشپړ خوند نه اخلي.

2 - د انځور، مجسمې، پرانستي ور او د انسانانو په مخ کې لمونځ مه کوئ؛ ځکه دوی ته کتل مو له خپلې آريزې موخې، چې له الله سره خبرې او اړيکه دي، لرې کوي.

3 - په زده کړې، مطالعې او ازمېينه کې چې څومره خپل شاوخوا ته ګورو؛ نو بريا به لږه وي.

داچې هر څوک خپلې موخې ته ورسي او فکر يې وا نه لوځي؛ نو اسلام ټولو ته حکم کوي، چې له خپلو ښکلاوو دې بهر ګتڼه نه کوي او کوځې او واټونه دې داسې وي، چې هر څوک په جدي توګه په خپل کار پسې وي، چې خپلې موخې ته ورسي.

څومره چې پلوشې ډېرې وي او څومره چې شاوخوا ته ګورو؛ نو له خپله هوډه مو يو څه راکم کړي دي؛ لکه د اوبو لښتی، چې شاوخوا ته ترې اوبه ولاړې شي؛ نو پټې ته يې لږې اوبه رسي.

هر کال په ميليونو د موټروانۍ پېښې د موټرچلوونکيو د فکر الوتو له لامله رامنځ ته کېږي. که تاسې يوازې پخپلو جامو او کار کې کار

[1] عبس/ ۲۴ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولرئ؛ نو غم به مو نه وي؛ خو که له کوره راووتئ او هر موټر او جامو ته مو پام شو ، یا مو له نورو سره حسادت وکړ؛ نو یا کړېږئ او یا به خپل مورو پلار ته بدوین شئ او به مو الله ته لېوالتیا لږه شي.

دا په ټولنه کې له نامناسب پوښښ سره د ګرځېدو او سترګو څرولو د تاوانونو یوه ځنډه ده.

قرآن وايي: ((پېغمبره ! خپلو مېرمنو ، خپلو لوڼو او د مؤمنانو ښځو ته ووایه : ((پر ځانونو دې د خپلو ټکریو پلوونه راتاو کړي، دا غوره چار دی، چې دوی وپېژندل شي او و نه ځورل شي. (او که تر او سه خطا او لنډون ترې شوی وي؛ نو توبه دې وکاږي) او الله لورين ښښونکی دی.[1]))

هغه الله چې پنځولي یې یو او سترګې یې راکړي او زموږ خوند اخستو ته یې ان اسمانونه په ستوريو پسوللي، که موږ ته یې وويل، چې ځان وپوښئ او هر څه ته مه ګورئ؛ نو زموږ د خير خبره یې کړې ده.

که الله هضمي سستم راکړی او ډول ډول خوندوري مېوې یې راته وپنځولې؛ خو که راته یې وويل، چې د خنځير غوښه مه خورئ او شراب مه څښئ؛ نو زموږ په خير یې خبره کړې ده.

---

[1]. احزاب/٥٩ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څنګه مور و پلار په خپلو ټولو هڅو، ټول هغه امکانات چې په وس کې یې وي، مور ته راچمتو کړي؛ نو که سپارښتنه وکړي، چې په یوه ځانګړي ځیز او چار پسې ولاړ نشو؛ نو زموږ په خیر یې خبره کړې ده.

په نړۍ کې چې هر هېواد له حجاب، پوښښ، عفت او پاکلمنۍ لرې شي؛هومره پکې د جرمونو کچه هم لوړېږي. بې بندوباره هلکان او نجونې د لوچکو وګړیو ښکار کېږي او ناوړه ګټنه ترې کېږي.

زموږ هلکان او نجونې باید پوه شي، چې ښوونځی او روغ چاپېریال هغه ځای دی، چې انسان پکې خپله آریزه موخه ورکه نه کړي او د انسان استعدادونه او وړتیاوې پکې خپرې ورې نشي.

اسلام ځینې وګړي ((محرم)) او ځینې وګړي ((نامحرم)) ګڼلي دي؛ نو که وغواړو، چې د الله ښه بندګان وو سو؛ نو هغسې چې هغه ویلي، باید هغسې جامې واغوندو او هر ځای چې یې راته ویلی، پټ او و یې پوښو. هلکان هم باید داسې جامه و نه کړي، چې لوچک وګړي ورته په بده سترګه وګوري.

قران کریم وايي: ((او چې له دوی (= د پېغمبر له مېرمنو) کوم ځیز غواړئ؛نو د پردې تر شا یې وغواړئ، چې دا کار ستاسې او د دوی د زړونو د سپېڅلتیا لپاره غوره دی.[1]))

---

[1] احزاب/۵۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلک او نجلۍ او سړي او ښځې بې حجابه او بې حریمه اړیکه او یو ځای کېدل د دواړو د زړه او اروا پاکي تکنۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پینځویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (څو روغتیایي سپارښتنې)

((وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ. وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ[1]= او پالونکی دی ستر ګڼه، او جامې دې پاکې کړه.))

مهمه خو داده، چې الله د تکبیر د حکم ترڅنګ (وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ= او پالونکی دی ستر ګڼه) وايي: (وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ= او جامې دې پاکې کړه)؛ یعنې پاکوالی یې د تکبیر او عبادت ترڅنګ راوړی دی.

اسلام هم د بدن د پاکوالي او هم د جامو د پاکوالي سپارښتنه کړې ده.

په اوداسه کې مخ و لاسونو وینځل او په غسل کې د ټول بدن وینځل ځکه دي چې خلک تل پاک و سوتره وي.

که یو څوک په سړو اوبو اودس وکړي او بیا مخ وچ نه کړي؛ نو ثواب یې ډېر دی، ځکه کېدای شي څومره چې څوک په یخو اوبو اودس کوي، هومره یې تازه والی ډېر وي. د نوکانو پر پرې کولو او مسواک

[1]. مدثر/۳-۴ آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلو خورا سپارښتنه شوې ده، رسول الله (ص) وايي: ((که پر خلکو سخته نه وه؛ نو مسواک وهل به مې واجب کړي ول.))

له آنحضرت (ص) سره به تل مسواک و.

په يوه حديث کې راغلي دي: ((الله چټليو خلکو ته غوسه کېږي.))

الله پاکوالی او ښکلا خوښوي او سپارښتنه يې کړې، چې تر وسې بايد پاک ووسئ. پاکوالی له رنځونو مخنيوی هم دی.

پاکوالی او له رنځونو مخنيوی د ټولو دنده ده.

پاکوالی او له رنځونو مخنيوی، تر درملنې اسان او کم بيه دی.

پاکې جامې د انسان پر اروا او زړه اغېز کوي او غم او خپګان له منځه وړي.

سپارښتنه شوې چې هغه مهال حمام ته ولاړ شئ، چې نه وږي وسئ او نه مو نس ډک وي او له حمامه چې راوځئ؛ نو سر مو وپوښئ، ان که دوبی هم وي.

په هره اونۍ کې د جمعې د ورځې غسل کوئ؛ يعنې لومړی سر او ورمېږ او د بدن ښی اړخ او ورپسې يې کيڼ اړخ ووينځئ.

هر څوک بايد د ځان لپاره ځانګړی مسواک، ځانپاک او ږومنځه ولري او نور دې ترې ګټنه نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام په سخته منع کړي یو ، چې متیازې به په ځان کې نه ساتئ او خورا سپارښتنه یې کړې چې ډېر روانو اوبو او شنو بوټو ته ګورئ.

تر هغه خواړه مه خورئ، څو سم وږي شوي نه یاست او مخکې تر هغه چې بشپړ ماړه شئ، له خوړه لاس پر سر شئ.

مېوې تر خوړو مخکې ووینځئ.

اسلام وایي: وړه مړې اخلئ او ډېره یې جوئ او هغه مهال مو په عمر کې نه شمېرلېږي، چې پر خوړو بوخت یاست؛ یعنې په خوړو کې بیړه مه کوئ.

معده د ډېرى رنځونو کور دی. له ډېرخورۍ ځان وساتئ؛ ځکه نس د انسان دښمن دی، د کمخوره انسان بدن روغ وي.[1]

---

[1] ژباړن: شاعر وایي: هغه چې بسیارخور شي، بسیارخوار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (روغتیایی احکام)

اسلام پاکوالي او روغتیا ته خورا ارزښت ورکوي.

رسول الله (ص) خپلې جامې په یوه دیګ کې اچولې او بیا یې خوټولې، چې د پاکوالي لوړه درجه یې ساتلې وي.

د حضرت محمد (ص) شعار دا و: ((پاکوالی د اسلام ستن ده.))

بل شعار یې دا و: ((پاکوالی د ایمان برخه ده.[1]))

دا چې په اسلام کې د تورو جامو اغستو سپارښتنه نه کېږي، شونې ده دلیل یې دا وي، چې ناپاکي او خیرې پر تورو جامو نه ښکاره کېږي او انسان یې وینځلو ته نه اړ ایستل کېږي.

د حضرت محمد (ص) د ژوند په باب راغلي ، چې د پاکوالی، روغتیا او له رنځه د مخنیوي په برخه کې خورا هڅاند و او نورته یې هم ددې چار سپارښتنه کوله.

اسلام سپارښتنه کوي:

---

[1]. بحارالانوار، **۵۹** ټوک، **۲۹۱** مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1 - په هغو اوبو ځان مه وینځئ، چې یو ځل پرې مخکې چا ځان وینځلی وي.
2 - د خلکو ان د دښمنانو د ځنباک اوبه مه چټلوئ.
3 - تر خوړو روسته لوښي ژر ووینځئ او تر وینځلو روسته یې چپه کېږدئ.
4 - خواړه دو مره ګرم مه خورئ، چې خوله مو وسوځوي.
5 - تر غوړو خوړو روسته یخې اوبه مه څښئ.
6 - تر خوړو مخکې مو لاسونه ووینځئ، وینځلي لاسونه مه وچوئ؛ ځکه کېدای شي په هغه ټوکر چې لاسونه وچوئ، ککړتیا ولري.
7 - د څارویو پاتې شوني خواړه مه خورئ.
8 - غاښونه مو په یوه پاک څیز خلال کړئ.
9 - ماښام او هغه مهال چې رڼا لږه وي، مطالعه مه کوئ.
10 - په بیړه خواړه مه خورئ او مرۍ مو کوچنۍ اخلئ.
11 - کجورې، زیتون، انځر، انار، سبزیانې، حبوبات، غوښه او شات وخورئ؛ خو چې اسراف پکې و نه کړئ.
12 - خواړه باید په ناسته او داسې وخت کې وخوړل شي، چې حرکت و نه لرئ.
13 - خواړه چې خورئ؛ نو ورګوئ، چې اشتها مو ورته زیاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

14 - خوړو ته تر خوړو مخکې په ځیر وګورئ، چې کوم مضر څه پکې نه وي.

15 - دسترخوان ته چې ناست یاست؛ نو خپلو خوړو ته ګورئ، د بل ته نه.

16 - خوړو ته مو ځیر شئ او په چمتو کولو کې یې د الله له ځواکه مه غافلېږئ، چې الله یې چمتو کولو ته څنګه له ټولې هستۍ کار اخستی او څنګه یې جوړ کړي دي؟ له خاورې او بې رنګه اوبو یې بېلابېلې مېوې له بېلابېل خوندونو سره پنځولي دي.څنګه یې خواړه د انسان له معدې او هضمي سستم – غونډال سره همغږي کړي دي. د بېلګې په توګه: په غنمو یا منه کې باید څومره ګلوکوز، څومره اوبه او څومره کانیز توکي وي.

خوړو ته ځیر شئ، چې تر هضم او جذب وروسته څنګه پر غوښه، هډوکو، غاښونو، وېښتانو، وینه، پر ترخو اوښکو او خوږو توکاتو بدلېږي.

خوړو ته ځیر شئ، چې څومره انسانان یې په چمتو کولو کې زیار ګالي او موږ باید د دوی زحمتونه تویې نه کړو.

خوړو ته ځیر شئ، هغه ځواک (انرژي) چې یې تر خوړو وروسته لاس ته راوړو، په سمه ځای او لار کې ولګوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږو ته مو ځير شئ او سوچ وکړئ، چې آيا دا خواږه نور خلک هم لري که نه يا په ميليونو انسانان وږي او له دې خوږو بې برخې دي؟

خوږو ته ځير شئ او په چمتو کولو کې يې له لمر، ورښت، اوبو، خاورې، باد او نورو لاملونو مه غافلېږئ.

اسلام تر خوږو مخکې، خوږو پرمهال او تر خوږو روسته ته روغتيايي احکام لري.

تر خوږو روسته ځينې احکام يې:

۱-تشې او ډکې متيازې په ځان کې مه ساتئ او ژر او د سماتي ته ځئ.

۲-په ولاړه تشې متيازې مه کوئ؛ ځکه بدن او جامې نجسوي او هم په ولاړه په بشپړه توګه متيازې نه تشېږي او د متيازو په پيپ کې يو څه متيازې پاتېږي.

۳-مخ په قبله، شا په قبله، د خلکو په مخ کې، مخ په لمر، باد او سپوږمۍ متيازې مه کوئ.

۴-د اوبو په نېرونو، ويالو، ډنډونو، د ونو بيخ، په کوڅو، لارو او واټونو کې متيازې مه کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵-ترمتیازو کولو روسته باید استنجا وکړو او ځان په اوبو پاک وو ینځو.

۶-تشناب مو د کور په لرې برخه کې جوړ کړئ.

۷- تر وید بدو مخکې هرومره تشناب ته ولاړ شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ويشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ادب)

که انسان پانګه، پوهه، ښکلا او عقل ولري؛ خو ادب و نه لري؛ نو دا هر څه له لاسه ورکوي او خلک به ترې خپه او الله به ورته غوسه وي. هو ! ((د عالم او عاقل ارزښت په ادب کې دی.[۱]))

هغه چې ادب لري، سپکې سپورې نه وايي، کنځل نه کوي، غيبت نه کوي، ورانه خوله نه خوځوي او تور نه لګوي.

مولا علي کرم الله وجهه وايي:

((هغه چې ادب لري، تر هغه غوره دی، چې مشهوره کورنۍ لري؛ خو ادب نه لري.[۲]))

امام صادق وايي:

((که مورو پلار خپل اولاد په ادب وروزي، تر هغه غوره دی، چې اولاد يې بې ادبه وي او بې ادبه اولاد ته پانګه او مال زېرمه کړي.[۳]))
او بيا يې وويل: ((انسان ادب ته تر مال او شتمنۍ ډېره اړتيا لري.[۴]))

---

۱. غررالحکم، ۴۸ مخ.
۲. غررالحکم، ۲۴۸ مخ.
۳. اصول کافي/ اتم ټوک، ۱۵۰ مخ.
۴. غرر الحکم، ۲۴۷ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام باقر خپل زوی ته سپارښتنه کوي:

((له بې ادبو وګړیو سره ملګرتیا به دې خراب کړي.)) او ((هغه چې د خولې برغولې نه لري او هر څه وایي؛ نو ژر به پښېمانه شي.[1]))

باید له خلکو سره مو وینا او کړنې داسې وي؛ لکه څنګه چې خوښېږو ، چې د خلکو وینا او کړنې هماغسې له موږ سره هم وي.

رسول الله (ص) وایي:

((په غوسه کې څوک مه ادبوئ[2])).

ځکه شونې ده په داسې وخت کې ادبول له وهلو ، ډبولو او سپکاوي سره مل وي، چې پایله به یې اپوټه وي.

له باادبه وګړیو سره ملګرتیا به دې باادبه کړي. د علم زده کړه هم پر ادب اغېزمنه ده. د نورو درناوی د دوی د ادبولو لامل ګرځي.

د ادب لومړی ځای دادی، چې د الله ادب ولرو ، د الله نامه په ستریا واخلو ، بې اودسه د الله او رسول الله پر نامه او قرآن شریف لاس کېنږدو او که په ستونزه کې راګېر شوو ؛ نو لامل یې الله و نه ګڼو. د بېلګې په توګه: که خوبوړي وو ، یا مو موټر خراب و او یا مو ټرافیکي

---

1. تحف العقول/۳۷۲ مخ.
2. اصول کافي، اووم ټوک، ۲۶۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوانين پلي نه کړل او پېښنه مو وکړه؛ نو و نه وايو، چې الله راپېښنه کړه.

قرآن کريم په څو ځايونو کې وايي:

((خداى پرې تېرى کړى نه دى ؛ بلکې دوى پر ځانونو تېرى کوي[1].))

قرآن کريم په فجر سورت[2] کې وايي:

[خو انسان ته يې چې پالونکى د ازمېښت لپاره عزت او نعمت ورکړي، (مغروربږي) وايي: ((پالونکي مې عزتمن کړم (؛ ځکه ځاى يې راکې شته) !)) او چې د ازمېښت لپاره روزي پرې ورتنګه کړي؛ نو (نهيلېږي او) وايي: ((پالونکي مې سپک کړم !)) هېڅکله داسې نه ده ! (کړه وړه مو سم نه دي)؛ بلکې پلارمړي نه پالئ، او يو بل بېوزليو ته د خوړو په ورکولو نه هڅوئ، او (له مشروعو او

1. آل عمران/١١٧(وَمَا ظَلَمَهُمُ اللهُ وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)

2. فجر/١٥-٢٠ آيتونه.((فَأَمَّا الْانْسانُ إِذا مَا ابْتَلاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّى أَكْرَمَنِ. وَأَمَّا إِذا مَا ابْتَلاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّى أَهانَنِ. كَلاّ بَلْ لاتُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ. وَلاتَحَاضُّونَ عَلى طَعامِ الْمِسْكِينِ. وَ تَأْكُلُونَ التُّراثَ أَكْلاً لَمّاً. وَ تُحِبُّونَ الْمالَ حُبّاً جَمّاً))

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامشروعو لارو) میراث راټولوئ او خورئ یې،او له شتمنۍ سره ډېره مینه لرئ (او له لامله یې ډېر ګناهونه کوئ).]

د الله په اړه ادب دادی، چې د لمانځه پر مهال مو جامې پاکې او ښکلې وي، بدن مو هوسا وي نه ستړی، مسواک مو وهلی وي، د الله د بندګانو او جوماتونو درناوی وکړو ، چې د الله کورونه دي.

د بوډاګانو په تړاو ادب

امام حسن او امام حسین په ماشومتوت کې یو بوډا وکوت، چې اودس کوي؛ خو سم یې نه کاوه، غوښتل یې پوه یې کړي؛ خو په تشویش کې شول، چې که ورته ووایي، چې سم اودس نه کوې؛ نو خپجله به شي؛ نو د ادب په پار یې، بوډا ته یې وویل: موږ دوه کوچنیان به اودس وکړو ؛ نو ته مو وڅاره، چې د چا اودس سم دی؟ دې دوو کوچنیانو د بوډا په مخ کې اودس وکړ. بوډا وویل: ستاسې د دواړو اودس سم دی، زما اودس ناسم دی.[1]

د مور و پلار په اړه ادب

د مور و پلار په اړه ادب دادی، چې خپل غږ مو د دوی تر غږه لوړ نه کړو ، په مینه ور وګورو ، مننه یې وکړو ، خبره یې ومنو ، پر لار چې ځي، مخې ترې نه شو او بې اجازې یې چېرې ولاړ نه شو.

---

[1] بحارالانوار، ۴۳ مخ، ۳۱۹ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نامسلمانانو په اړه ادب

که د کورنۍ له غړیو ، ګاونډیانو او ټولو خلکو سره په ادب وچلو ؛ نو پر ټولو به ګران یو. امام صادق یو ملګری درلود ، چې خپل مریي ته یې سپکې سپورې خبرې وکړې. امام له ډېر خپګان خپل ځان ته سپېره ورکړه او و یې پوښتل: ولې دې خپل مریی داسې ناروا تورن کړ؟ ملګري یې وویل: هغه مې مریی او مور یې هم مسلمانه نه ده. امام وویل: ان نامسلمان او ان مریی هم ناروا تورنولی نشې، ما خو ته با ادبه ګڼلې، اوس چې دې داسې بې ادبي وکړه ؛ نو له ما لرې شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ويشتمه زده کړه: د فراغت وختونه

انسان دې خپل شوا روز د څو څيزونو لپاره وويشي:

۱-د کار او زده کړې لپاره.

۲-د عبادت او خدمت لپاره.

۳-د خوب ا و دمې لپاره.

۴-د تفريح لپاره.

ځکه که تفريح نه وي؛ کار، زده کړې، چوپړ او عبادت ته به مو سمه ډېره نه لګي. په اسلام کې د ګټورو ورزشونو- ادمان؛ لکه د اس سپرلي، غشی ويشتنه او لامبو سپارښتنه شوې او دې ډول چارو ته يې سيالۍ هم ايښې وې او پخپله رسول الله (ص) به هم پکې ګډون کاوه او ګټونکيو ته به يې ډالۍ او انعامونه هم ورکول. هغه مهال يې ګټونکيو ته د کجورې ونه او بلاربه اوښه ورکوله او تاسې ښه خبر ياست چې کجوره هغه مېوه ده، چې تر ډېرې مودې يې ساتلی شې، بې له دې چې ورسته شي او له پاڼو او لرګيو يې هم خورا ډېرې ګټې کېدای شي.

اوښه چې لنګه شي؛ نو له بچي، ورګو، شيدو او همدا راز روسته يې له وړيو هم ګټنه کېږي او بار هم وړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلامي ورزشونو کې کنځل او کينه نه وي. اسلام د ښځې او سړي دواړو لپاره ورزش اړين ګڼي او مورو پلار ته سپارښتنه کوي، چې اولادونو ته مو غشي ويشتل دفاع ته او لامبو ځان ژغورلو ته ورزده کړئ.

اسلام د ډېرې چارو ثواب، د تګ، حرکت او کوښښ پر بنسټ، چې يو ډول ورزش دی، ايښی دی. د بېلګې په توګه وايي: هر ګام چې د خپلوانو ليدو يا د علم زده کړې يا په جومات کې د لمانځه لپاره اخلئ، ثواب لري؛ يعنې ثواب او انعام يې د ورزش پر بنسټ، چې ګام اخستل دي،ايښی او نه دي يې ويلي، هر ټکی چې زده کوئ او د خپلوانو هره ليدنه چې کوئ، ثواب لري؛ بلکې ويلي يې دي: هر ګام چې د دې چارو لپاره پورته کوئ؛ نو ځرګنده ده، چې پلی ګرځېدل (ګام پورته کول) خورا ساده، عمومي،ارزانه او د ټولو په لاسرس کې ورزش دی او د ځينو ثوابونو بنسټ هم پرې ايښوول شوی دی.

نوکان اخستل، د جمعې پر ورځ غسل او پاکوالی، ديني غونډو ته تلل، د دوستانو او خپلوانو ليدو ته تلل، مړی ژوندی کول او د جمعې په لمانځه کې برخه اخستل، د رخصتۍ د ورځې احکام دي.

د جمعې ورځ د مسلمانانو يو اختر ګڼل کېږي.

د جمعې د ورځې لمونځ يو عبادت دی؛ خو نورې ځانګړنې هم لري:

۱-د ماسپښين د لمانځه پر ځای کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-د ماسپښین فرض لمونځ ځلور رکعته؛ خو د جمعې دوه رکعته دي.

۳-د جمعې د لمانځه امام دوه خطبې او ویناوې لري، چې د دواړو ترمنځ یوه شېبه کېني. دا دوه خطبې د دوو فرض رکعتونو پر ځای حسابېږي او امام جمعه باید خلک تقوا او له ګناه ځان ساتلو ته راوبلي او په خپلو ویناوو کې هغه څه خلکو ته ووایي، چې د وخت اړتیا وي.

۴-د خطبو اورېدل لازم دي.

۵-امام جمعه باید خپلې خطبې په ولاړه ووایي او وسله او یا یې ورته څیز په لاس کې وي.

مورږ باید په خپلو رخصت ورځو کې خپلې ټولې وګړیزې او ټولنیزې نیمګړتیاوې جبیره کړو، هم خپل بدن ته رسېدګي وکړو او هم روح ته. هغې اړینې زده کړې، چې د کار او زده کړې پر مهال مو وخت ورته نه و کړی، په رخصتیو کې یې جبران کړو. له هغو هنرونو او کسبونو مه غافلېږئ، چې سبا ورځ مو له بېوزلۍ ژغوري، په تېره هغه هنرونه او کسبونه، چې پر هنر او کسب سربېره، وټیزه ګټه هم ولري. د بېلګې په توګه: ګنډل، اوبدل، لاسي صنایع او داسې نور چې تاسې، کورنۍ او هېواد ته وټیزه ګټه ولري. په رخصتیو کې هرومرو یوه فن او هنر زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش هم بايد له اخلاقو، مينې او چوپړ سره مل وي، نه پر نورو ويارنې او کړولو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library